

SPIS TREŚCI

Wstęp	3
Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego	5
W zakresie Epidemiologii	9
Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w województwie łódzkim w 2014 roku	9
Analiza wykonania szczepień ochronnych obowiązkowych w województwie łódzkim w roku 2014	10
Ocena stanu sanitarno-higienicznego podmiotów leczniczych w województwie łódzkim w roku 2014	11
W zakresie Higieny Komunalnej	15
Stan sanitarny województwa wraz z oceną obszarów w zakresie higieny komunalnej, w których w 2014 r. występowały zagrożenia dla zdrowia ludzi	15
Intensyfikacja działań skutkujących poprawą stanu sanitarnego województwa łódzkiego	18
Zagadnienia wymagające intensyfikacji działań	18
W zakresie Higieny Pracy	19
Wnioski	20
W zakresie Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku	23
Charakterystyka stanu sanitarnego zakładów produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością	23
Zakłady produkcji żywności	23
Obiekty obrotu żywnością	26
Zakłady żywienia zbiorowego otwarte	27
Zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego	28
Nadzór nad suplementami diety	29
Wytwórnice materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz miejsca obrotu tymi produktami	29
Obiekty produkcji i konfekcjonowania kosmetyków	30
Jakość zdrowotna materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością oraz kosmetyków	31
Jakość zdrowotna środków spożywczych krajowych produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego	31
Wnioski	34
W zakresie Higieny Radiacyjnej	37
Nadzór bieżący	37
Monitoring skażeń promieniotwórczych środowiska i żywności na terenie województwa	37
Zdarzenia radiacyjne o zasięgu wojewódzkim	38
W zakresie Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego	39
W zakresie Promocji Zdrowia, Biostatystyki i Higieny Dzieci i Młodzieży	41
Pion promocji zdrowia	41
Pion higieny dzieci i młodzieży	48
Podsumowanie	53
Nadzór nad środkami zastępczymi	55
Podsumowanie	57

Szanowni Państwo

*Urszula Sztuka-Polińska
Państwowy Wojewódzki
Inspektor Sanitarny
w Łodzi*

Przedstawiam Państwu kolejne opracowanie obejmujące „Ocenę stanu sanitarnego województwa łódzkiego”.

Przedmiotową publikację opracowano w oparciu o dane przekazane przez państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych województwa łódzkiego i przedstawia ona stan sanitarny na dzień 31 grudnia 2014 r.

Głównym celem działalności Państwowej Inspekcji Sanitarnej, zgodnie z ustawą z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2011 r. Nr 212, poz. 1263, z późn. zm.) jest ochrona zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych oraz zapobieganie powstawaniu chorób, w tym zakaźnych i zawodowych.

W 2014 r. z uwagi na obserwowany od kilku lat spadek wykonywania szczepień ochronnych u dzieci w różnym wieku i wzrost liczby osób uchylających się od tego obowiązku, zwrócono szczególną uwagę na nadzór nad wykonywaniem szczepień ochronnych na terenie województwa łódzkiego.

Prowadzono również stały monitoring nad zachorowaniami na choroby zakaźne, a w związku z wystąpieniem epidemii gorączki Ebola w Afryce i możliwością zawleczenia zachorowania do Polski, podjęte zostały działania przygotowawcze w tym kierunku.

Wzmocniono nadzór w zakresie przeciwdziałania wprowadzaniu do obrotu i wytwarzaniu środków zastępczych oraz kontynuowano działania edukacyjne i informacyjne w celu ograniczenia ich używania.

Przekazując Państwu przedmiotową publikację wyrażam nadzieję, że będzie ona stanowiła kompendium wiedzy o stanie sanitarnym regionu łódzkiego w 2014 roku.

PAŃSTWOWA INSPEKCJA SANITARNA WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Województwo łódzkie, leżące w geometrycznym centrum Polski, miało i nadal ma ogromne znaczenie dla jego rozwoju gospodarczego. Przez dwa stulecia województwo słynęło z produkcji włókienniczej i odzieżowej. Przemiany gospodarcze ostatnich lat zmieniły profil gospodarczy regionu. Obecnie najbardziej rozwiniętymi gałęziami są: przemysł lekki włókienniczy i odzieżowy, elektroniczny, elektromaszynowy i chemiczny. Zajmując obszar **18219 km²** (**5,8%** powierzchni kraju) plasuje się na **9** miejscu co do wielkości wśród województw w kraju, a na **6** miejscu pod względem liczby mieszkańców (**2507110**).

Pod względem administracyjnym województwo dzieli się na **24** powiaty, w tym:

- **3** grodzkie: Łódź, Piotrków Trybunalski, Skierniewice;
- **21** ziemskich: bełchatowski, brzeziński, kutnowski, łaski, łęczycki, łowicki, łódzko-wschodni, opoczyński, pabianicki, pajęczański, piotrkowski, poddębicki, radomszczański, rawski, sieradzki, skierniewicki, tomaszowski, wieluński, wierszowski, zduńsko-wolski, zgierski;
- **177** gmin, w tym **18** miejskich, **133** wiejskich i **26** miejsko-wiejskich;
- **44** miasta, **5009** miejscowości wiejskich i **3491** sołectw.

Państwowa Inspekcja Sanitarna od 01.01.2010 roku funkcjonuje w strukturze rządowej administracji zespolonej. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi jest organem wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu Postępowania Administracyjnego w stosunku do **21** powiatowych inspektorów sanitarnych województwa łódzkiego, a jednocześnie organem pierwszej instancji dla **1365** obiektów zlokalizowanych na terenie naszego województwa. Wśród **21** powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych działających na terenie województwa **6** stacji dysponuje bazą laboratoryjną, natomiast **15** jest wyłącznie stacjami nadzorowymi.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi oraz Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Piotrkowie Trybunalskim i Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Skierniewicach posiadają pełnoprofilowe laboratoria. Powiatowe Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne w Łodzi, Sieradzu, Wieluniu i Zduńskiej Woli posiadają laboratoria niepełnoprofilowe. Od 2003 roku wyżej wymienione laboratoria tworzą zintegrowaną merytorycznie bazę laboratoryjną Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego, w której wykonywane są badania dla wszystkich jednostek PIS województwa łódzkiego.

**BADANIA WYKONYWANE W ZINTEGROWANYCH MERYTORYCZNIE
LABORATORIACH PIS WOJ. ŁÓDZKIEGO:**

WSSE w Łodzi

Badania żywności
Badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
Badania kosmetyków
Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania epidemiologiczne
Badania wyrobów tytoniowych
Badania środowiska pracy
Badania radiologiczne
Badania z zakresu higieny środowiska
Badania czynników szkodliwych z materiałów budowlanych

PSSE w Zduńskiej Woli

Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania środowiska pracy
Badania z zakresu higieny środowiska
Badania czynników szkodliwych z materiałów budowlanych

PSSE w Sieradzu

Badania epidemiologiczne

PSSE w Wieluniu

Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania epidemiologiczne
Badania środowiska pracy
Badania z zakresu higieny środowiska

PSSE w Łodzi

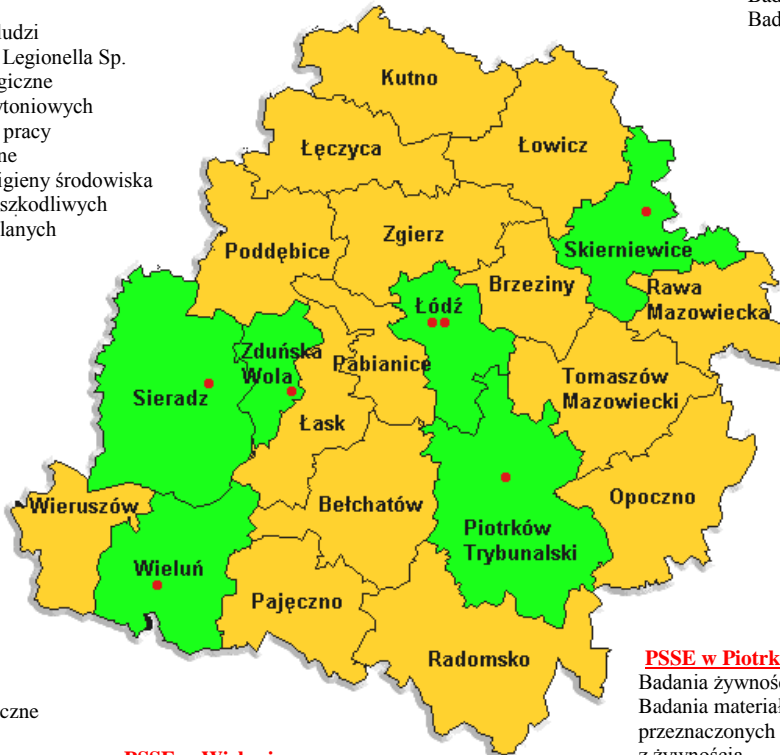
Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania środowiska pracy
Badania epidemiologiczne
Badania z zakresu higieny środowiska

PSSE w Skierniewicach

Badania żywności
Badania kosmetyków
Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania epidemiologiczne
Badania środowiska pracy
Badania z zakresu higieny środowiska
Badania czynników szkodliwych z materiałów budowlanych

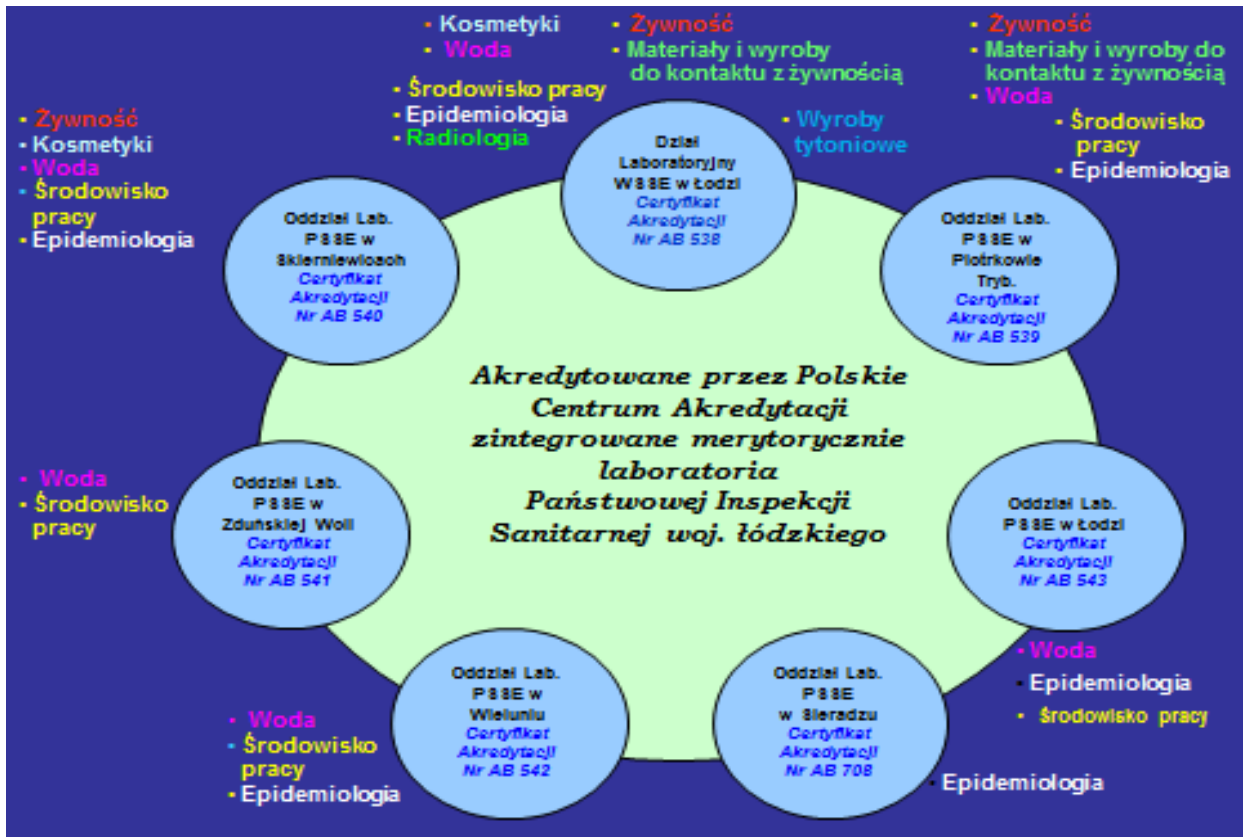
PSSE w Piotrkowie Trybunalskim

Badania żywności
Badania materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością
Badania wody:
- do spożycia przez ludzi
- z basenów i kąpielisk
- ciepłej w kierunku Legionella Sp.
Badania epidemiologiczne
Badania środowiska pracy
Badania z zakresu higieny środowiska

Kompetencje techniczne laboratoriów potwierdzają Certyfikaty Akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji, które posiadają wszystkie laboratoria Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego.

**AKREDYTACJA W ZINTEGROWANEJ MERYTORYCZNIE BAZIE LABORATORYJNEJ
PAŃSTWOWEJ INSPEKCJI SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO:**

Laboratorium Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi, jako jedyne w kraju laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wykonuje badania wyrobów tytoniowych.

Wdrożony w Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego system zarządzania w działalności laboratoryjnej, zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17025 poddawany jest co roku ocenie przez Polskie Centrum Akredytacji, w celu potwierdzenia kompetencji technicznych do wykonywania badań i pomiarów.

Funkcjonujący system zarządzania w działalności kontrolnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego, zgodnie z normą PN-EN ISO/IEC 17020, jest weryfikowany podczas procesu auditów wewnętrznych. Zapewnia on jednolity sposób prowadzenia działań kontrolnych w województwie łódzkim.

Doskonalenie funkcjonujących systemów zarządzania, stanowi gwarancję uzyskiwania wiarygodnych i użytecznych wyników badań i ocen zgodności prowadzonych przez Państwową Inspekcję Sanitarną. Wymagają one od pracowników ciągłego podnoszenia kwalifikacji, co przedkłada się w konsekwencji na wyższą jakość wykonywania zadań.

Państwowa Inspekcja Sanitarna realizując swoje zadania, na stałe współpracuje z innymi inspekcjami oraz organizacjami na szczeblu centralnym, wojewódzkim i powiatowym m.in. z: Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego - Państwowym Zakładem Higieny w Warszawie, Instytutem Żywności i Żywienia w Warszawie, Państwową Agencją Atomistyki, Instytutem Medycyny Pracy w Łodzi, Inspekcją Weterynaryjną, Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Środowiska w Łodzi, Państwową Inspekcją Pracy.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi w 2014 r. aktywnie uczestniczyła w kształceniu specjalizacyjnym kadry medycznej prowadząc następujące staże i specjalizacje podyplomowe:

- specjalizacja w dziedzinie zdrowia publicznego dla dziedzin mających zastosowanie w ochronie zdrowia,
- staż kierunkowy dla lekarzy, w zakresie higieny pracy, w ramach specjalizacji z medycyny zdrowia,
- staż kierunkowy dla lekarzy, z epidemiologii chorób zakaźnych, w ramach specjalizacji z epidemiologii,
- staż kierunkowy w ramach specjalizacji diagnostów laboratoryjnych w dziedzinie: zdrowie publiczne.

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łodzi i powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa łódzkiego prowadzą strony internetowe, na których zamieszczają informacje o bieżącej działalności, realizowanych programach, a także komunikaty dotyczące bezpieczeństwa sanitarnego.

W ZAKRESIE EPIDEMIOLOGII

Sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w województwie łódzkim w roku 2014

W 2014 r. w porównaniu z rokiem wcześniejszym sytuacja epidemiologiczna chorób zakaźnych w województwie łódzkim była korzystna tylko dla części rejestrowanych chorób (wybrane choroby zakaźne wieku dziecięcego, wybrane choroby przenoszone drogą płciową oraz grypa i infekcje grypopodobne). Niekorzystna sytuacja epidemiologiczna dotyczyła zatruc pokarmowych i zakażeń jelitowych, wirusowych zapaleń wątroby, gruźlicy, zakażeń wirusem HIV i zachorowań na AIDS, boreliozy oraz neuroinfekcji. W związku z wystąpieniem epidemii gorączki Ebola w Afryce i możliwością zawleczenia zachorowania do Polski, prowadzono działania przygotowawcze w tym kierunku.

W 2014 r. w porównaniu z 2013 r. wzrosła zapadalność na zatrucia pokarmowe i zakażenia jelitowe wirusowe. Szczególnie wysoką zapadalność odnotowano dla zakażeń jelitowych wirusowych (**112,66** na **100 tys.** ludności). Większość (**91,5%**) odnotowanych przypadków zatruc pokarmowych stanowiły zatrucia salmonelozowe. **36,3%** zakażeń bakteryjnych było wywołanych przez *Clostridium difficile*, a **10,6%** przez chorobotwórcze szczepy *Escherichia coli*. Natomiast czynnikiem etiologicznym zakażeń wirusowych były najczęściej rotawirusy (**72,5%**), rzadziej norowirusy (**4,1%**).

W 2014 r. zarejestrowano **12** rodzimych przypadków czerwonki bakteryjnej i **1** po powrocie z Egiptu. U osób chorych wykryto *Shigella flexnerii* i *Shigella species*. W roku wcześniejszym odnotowano **3** zachorowania rodzime. Rodzime zachorowania na czerwonkę bakteryjną rejestrowane w województwie łódzkim w ostatnich latach dotyczą osób o obniżonym standardzie mieszkaniowym.

W 2014 r. zarejestrowano także **11** przypadków jersiniozy jelitowej, **270** przypadków zakażeń wywołanych przez *Clostridium difficile* i **1** importowany przypadek duru brzuszego po powrocie z Indii.

W 2014 r. odnotowano **28** ognisk zbiorowych zatruc/zakażeń pokarmowych, w tym **10** w mieszkaniach prywatnych i **5** w szpitalach. Pozostałe pojedyncze ogniska odnotowano m.in. w centrum rehabilitacyjno-opiekuńczym, hotelu, domu dziecka dla małych dzieci, centrum promocji zdrowia, przedszkolu i internacie.

Najczęstszymi czynnikami etiologicznymi tych ognisk były bakterie *Salmonella* i rotawirusy. Główną podejrzaną przyczyną wystąpienia ognisk wywołanych przez bakterie *Salmonella* było użycie do potraw jaj kurzych poddanych niewystarczającej obróbce cieplnej oraz zaniedbania higieniczne w przygotowywaniu potraw i ich przechowywaniu.

Największe ognisko zgłoszone w 2014 r. wystąpiło w internacie. W ognisku tym zachorowały **43** osoby i nie udało się ustalić czynnika etiologicznego.

W 2014 r. w porównaniu z rokiem wcześniejszym spadła zapadalność na różyczkę, ospę wietrzną i krztusiec. Odnotowano **1** przypadek zachorowania na odrę 29-letniej kobiety po powrocie z Filipin oraz wzrost liczby zachorowań na płonicę.

W 2014 r. w województwie łódzkim wzrosła zapadalność na wirusowe zapalenie wątroby typu C wg. def. z 2005 r.- przypadki objawowe (z **8,82** do **11,92**), wzw typu C wg. def. z 2009 r.- przypadki potwierdzone laboratoryjnie (z **9,65** do **14,71**) i wzv typu A (z **0,16** do **0,28**). Ponad połowa przypadków wzv typu A były to zachorowania importowane z różnych krajów i kontynentów.

Większość rejestrowanych przypadków wzv typu B i C (ponad **95%**) stanowią przypadki przewlekłe, o wieloletnim przebiegu, będące rezultatem zakażeń, do których doszło kilka lub kilkanaście lat wcześniej. Zapadalność na wzv typu C była w 2014r. ponad dwukrotnie wyższa od zapadalności na wzv typu B.

W 2014 r. zarejestrowano **7** przypadków ostrego wzv typu B (jak w 2013 r.) i **5** przypadków ostrego wzv typu C (jak w 2013 r.).

W 2014 r. odnotowano **533** zachorowania na gruźlicę (zapadalność **21,24**), czyli o **37** przypadków więcej niż w 2013 r. (**496** przypadków).

Najwyższą zapadalność odnotowano u osób w wieku 65 lat i powyżej (**39,57**), zaś najniższą wśród dzieci w wieku 0-14 lat (**0,28**). Nieco wyższą zapadalność na gruźlicę notowano wśród mieszkańców wsi (**22,69**) niż miast (**20,53**). Częściej na gruźlicę chorowali mężczyźni (**65,6%**) niż kobiety.

W sezonie epidemicznym 2013/2014 (01.09.2013 r.-30.04.2014 r.) w województwie łódzkim zgłoszono **119489** zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę, w tym **54624** u dzieci do 14 r.ż. (**45,7%**). U osób chorych wykryto wirusy grypy typu A/H3, typu A i wirusy paragrypy typu 2.

Natomiast w czasie aktualnie trwającego sezonu epidemicznego 2014/2015 (od 01.09.2014 r.) do dnia 15.02.2015 r. zgłoszono **87187** zachorowań i podejrzeń zachorowań na grypę, w tym u dzieci do 14 r.ż. **37768** przypadków (**43,3%**). W obecnie trwającym sezonie epidemicznym dotychczas u osób chorych wykryto wirusy grypy typu B, typu A i wirusy paragrypy typu 3.

W 2014 r. odnotowano **59** przypadków nowych zakażeń HIV osób przebywających na terenie województwa łódzkiego (**41** w 2013 r.). **78,0%** zakażonych stanowili mężczyźni, a **22,0%** kobiety. Osoby zakażone były w wieku 16-62 lata. Najwięcej zakażonych zarejestrowano wśród osób w wieku 20-39 r.ż. Od kilku lat obserwuje się wzrost liczby zakażeń drogą ryzykownych zachowań seksualnych: hetero- i homoseksualnych oraz zakażeń wykrywanych w fazie AIDS, a nawet w fazie agonalnej, a także spadek liczby zakażeń u osób stosujących środki odurzające.

W 2014 r. zarejestrowano **21** przypadków zachorowań na AIDS (**15** w 2013 r.) osób przebywających na terenie województwa łódzkiego. Chorzy byli w wieku 27-47 lat. Zachorowało **13** mężczyzn i **8** kobiet. Zmarło **8** osób.

Od początku rejestracji tj. od 1986 r. w województwie łódzkim zarejestrowano **980** przypadków zakażeń HIV, zaś na AIDS zachorowało **229** zakażonych, z których **84** osoby zmarły.

W 2014 r. wzrosła zapadalność na boreliozę (z **11,56** do **16,11**) i neuroinfekcje – głównie wirusowe, ale również bakteryjne zapalenia opon mózgowo-rdzeniowych i mózgu.

Liczba odnotowanych w 2014 r. przypadków inwazyjnej choroby meningokokowej nie uległa zmianie w porównaniu z rokiem wcześniejszym (**10** przypadków). Wzrosła natomiast liczba zarejestrowanych przypadków inwazyjnej choroby pneumokokowej (z **25** do **28**).

W 2014 r. odnotowano również **1** rodzimy przypadek gorączki Pontiak, dla którego nie ustalono źródła zakażenia, **2** przypadki tężca u osób w wieku powyżej 70 lat, **1** przypadek choroby wywołanej przez hantawirusy o łagodnym przebiegu u mężczyzny przebywającego na terenach wiejskich, na których obserwowano wzrost populacji myszy polnych oraz **1** przypadek malarii po powrocie z Kamerunu.

Spośród chorób przenoszonych drogą płciową w 2014 r. odnotowano **102** przypadki kiły (w tym **2** przypadki kiły wrodzonej), **8** przypadków rzeżączki i **7** przypadków chorób wywołanych przez Chlamydie. W porównaniu z 2013 r. spadła liczba zachorowań na kiłę i rzeżączkę.

W 2014 r. w porównaniu z rokiem poprzednim odnotowano wzrost liczby osób pokąsanych przez zwierzęta i szczepionych przeciwko wścieklicznie (z **592** do **644**). Od 2005 r. na terenie województwa łódzkiego nie rejestruje się zachorowań zwierząt na wścieklicznę.

Analiza wykonania szczepień ochronnych obowiązkowych w województwie łódzkim w roku 2014

Przeciwko gruźlicy zaszczepiono **98,9%** dzieci urodzonych w 2014 r. (w 2013 r. **99,4%**). W pierwszej dobie życia zaszczepiono **81,1%** noworodków (w roku wcześniejszym – **85,8%**).

Pierwszą dawką szczepionki przeciwko wzw typu B szczepione są dzieci w pierwszej dobie życia, kolejne dawki podawane są w 2 i 7 m.ż. W 2014 r. odsetek dzieci zaszczepionych przeciwko wzw typu B w 1 r.ż. wynosił **86,8%** (w 2013 r. - **89,0%**).

W 1 r.ż. dzieci otrzymują trzy dawki szczepionki DTP (szczepienie pierwotne), zaś w 2 r.ż. jedną dawkę szczepienia uzupełniającego. Dzieci z przeciwwskazaniami do szczepienia szczepionką DTP otrzymują szczepionkę przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi zawierającą acelularny komponent krztuśca (DTaP) lub szczepionkę DT. Szczepionka DTaP jest podawana wszystkim dzieciom w 6 r.ż. Szczepienia przeciwko błonicy i tężcowi (szczepionką Td) są wykonywane w 14 i 19 r.ż. Szczepienie pierwotne szczepionką DTP wykonano u **56,6%** dzieci urodzonych w 2014 r. (w 2013 r. - **59,0%**). Cykl szczepienia pierwotnego i dawkę uzupełniającą szczepionki DTP otrzymało **97,6%** dzieci urodzonych w 2013 r. (w roku wcześniejszym - **98,5%**). Szczepionką DTaP zaszczepiono **71,8%** dzieci w 6 r.ż. (w roku poprzednim - **76,6%**). Przeciwko błonicy i tężcowi zaszczepiono **95,5%** dzieci w 14 r.ż. (w 2013 r. - **95,8%**) i **85,5%** młodzieży w 19 r.ż. (w roku poprzednim - **86,6%**).

Szczepienia przeciwko poliomyelitis obejmują dwie dawki szczepionki inaktywowanej IPV w 1 r.ż. w ramach szczepienia pierwotnego i dawkę uzupełniającą w 2 r.ż. W 2014 r. szczepieniami przeciwko poliomyelitis objęto **56,6%** dzieci w 1 r.ż. (w 2013 r. - **59,1%**). Szczepienie pierwotne i dawkę uzupełniającą otrzymało **97,6%** dzieci w 2 r.ż. (**98,5%** w roku poprzednim). Dzieci w 6 r.ż. otrzymują szczepionkę atenuowaną OPV jako dawkę przypominającą. Szczepieniem tym objęto **71,7%** dzieci (jak w roku wcześniejszym).

Pierwsza dawka szczepienia przeciwko odrze, śwince i różyczce jest podawana dzieciom w 13–15 m.ż., zaś dawka przypominająca w 10 r.ż. Szczepionką potrójną zaszczepiono **80,9%** dzieci w 2 r.ż. (w 2013 r. - **82,3%**). Natomiast w 10 r.ż. zaszczepiono **94,4%** dzieci (w roku poprzednim - **93,1%**).

Pełen cykl szczepień przeciwko zakażeniom Haemophilus influenzae typu b rozpoczęty u dzieci w 2 m.ż., składa się z trzech dawek szczepienia pierwotnego, podanych w 1 r.ż. oraz dawki uzupełniającej podanej w 2 r.ż. Dzieci, u których szczepienie rozpoczęto między 6 a 12 m.ż. powinny otrzymać dwie dawki szczepionki w cyklu szczepień pierwotnych oraz jedną dawkę uzupełniającą, po roku od podania drugiej dawki. Dzieciom powyżej 1 r.ż. podaje się jedną dawkę szczepionki. Szczepienia pierwotne przeciwko zakażeniom Haemophilus influenzae typu b wykonano u **56,7%** dzieci urodzonych w 2014 r. (w 2013 r. - **59,1%**). Natomiast **97,5%** dzieci urodzonych w 2013 r. zaszczepiono pierwotną lub uzupełniającą dawką szczepionki (w roku wcześniejszym - **98,4%**).

Wykonanie obowiązkowych szczepień ochronnych w województwie łódzkim nadal utrzymuje się na zadowalającym poziomie, jednakże w 2014 r. podobnie jak w roku wcześniejszym nastąpił dalszy spadek wykonania szczepień obowiązkowych. Dotyczy to szczepień wykonywanych u dzieci w różnym wieku. Od kilku lat w województwie łódzkim, podobnie jak w całym kraju zwiększa się liczba osób uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych. W II półroczu 2014 r. do organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim zgłoszono informację o **718** osobach – rodzicach/opiekunach dzieci uchylających się od obowiązku szczepień ochronnych. Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni wystawili w stosunku do tych osób 104 tytuły wykonawcze zobowiązujące do zaszczepienia dzieci.

W 2014 r. na terenie województwa łódzkiego odnotowano **138** przypadków niepożądanych odczynów poszczepiennych (w 2013 r. - **111** przypadków). W większości były to łagodne NOP-y. W pojedynczych przypadkach rejestrowano ciężkie NOP-y.

Ocena stanu sanitarno-higienicznego podmiotów leczniczych w województwie łódzkim w roku 2014

Pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie łódzkim w 2014 r. znajdowało się **3961** podmiotów leczniczych (**57** szpitali), w tym **95** placówek (**13** szpitali) pod bezpośrednim nadzorem Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi.

Placówki nadzorowane były w zakresie oceny stanu sanitarno-technicznego, czystości bieżącej, zabezpieczenia przeciwepidemicznego, w tym prawidłowości procesów dezynfekcji i sterylizacji, przeprowadzania działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych, zaopatrzenia w wodę, ujęć awaryjnych, postępowania z bielizną, gospodarki odpadami stałymi i ciekłymi oraz zagadnień z zakresu żywności i żywienia.

W 2014 r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego Pionu Epidemiologii przeprowadzili **4126** kontroli sanitarnych w podmiotach leczniczych. W wyniku przeprowadzonych kontroli oraz wizji lokalnych na wnioski placówek wydano **595** decyzji zobowiązujących do poprawy stanu sanitarno-technicznego lub opiniujących w celu rejestracji placówek i **293** decyzji płatniczych oraz nałożono **22** mandaty karne na sumę **4850 zł**.

Stan sanitarno-techniczny placówek medycznych na terenie województwa łódzkiego należy określić jako dobry. Duża część placówek jest wyremontowana, spełnia stawiane im wymagania. Nadal są jednak placówki, w których niezbędna jest poprawa stanu sanitarno-technicznego.

Podczas przeprowadzonych w 2014 r. kontroli sanitarnych najczęściej stwierdzanymi nieprawidłowościami były: brak przystosowań dla osób niepełnosprawnych, nieprawidłowa wentylacja na blokach operacyjnych i salach intensywnej opieki medycznej, brak odpowiedniego zaplecza jak: magazyny, odpowiednio wyposażone brudowniki, brak postępowego, jednokierunkowego ruchu pacjentów, narzędzi i sprzętu medycznego oraz brak dostępu do łóżek z trzech stron.

W 2014 r. wydano decyzje administracyjne na poprawę stanu sanitarno-technicznego m.in. następujących placówek:

- Tomaszowskie Centrum Zdrowia Sp. z o.o. w Tomaszowie Mazowieckim – przedłużona decyzja dotycząca Oddziału Chirurgicznego i Oddziału Psychiatrycznego
- Centrum Dializa Sp. z o.o. Szpital w Łasku – przedłużona decyzja dotycząca Oddziału Położniczo-Ginekologicznego, Oddziału Neonatologii, Oddziału Chirurgii Ogólnej oraz Oddziału Chirurgii Szcękowej i Laryngologii, wydana decyzja dotycząca laboratorium
- SPZOZ w Wieluniu – wydana decyzja dotycząca Oddziału Internistycznego
- AMG Centrum Medyczne Sp. z o.o. w Rykach Oddział w Rawie Mazowieckiej – wydana decyzja dotycząca apteki szpitalnej i laboratorium
- Kutnowski Szpital Samorządowy - wydana decyzja dotycząca Oddziału III Chorób Wewnętrznych, Oddziału Położniczego, Oddziału Cięży Powikłanej i traktu porodowego.

W 2014 r. na mocy Uchwały Rady Miasta nastąpiło połączenie III Szpitala Miejskiego im. Jonschera w Łodzi i IV Szpitala Miejskiego im. Jordana w Łodzi.

Działalność leczniczą rozpoczęło Centrum Kliniczno-Dydaktyczne w Łodzi wchodzące w skład SPZOZ USK Nr 2 im. WAM UM w Łodzi – Centralny Szpital Weteranów w Łodzi. Jest to szpital, który posiada nowoczesny blok operacyjny i centralną sterylizatornię wyposażoną w przelotowe myjnie dezynfekcyjne, autoklawy i suszarkę.

W 2014 r. zakończyły działalność leczniczą I Szpital Miejski im. Sonnenberga w Łodzi i Wojewódzkie Centrum Ortopedii i Rehabilitacji Narządu Ruchu. Szpitale te zostały włączone w struktury SPZOZ USK Nr 2 im. WAM UM w Łodzi – Centralny Szpital Weteranów w Łodzi w lokalizacji Centrum Kliniczno-Dydaktycznego w Łodzi, dokąd zostały przeniesione oddziały tych szpitali, jednakże w budynku I Szpitala Miejskiego im. Sonnenberga w Łodzi nadal funkcjonują Oddział Chorób Wewnętrznych, Oddział Reumatologii i Zakład Opiekuńczo-Leczniczy.

W 2014 r. przeprowadzono remonty i modernizację w następujących placówkach:

- Kutnowski Szpital Samorządowy-Zakład Opiekuńczo-Leczniczy został przeniesiony do wyremontowanych pomieszczeń,
- Powiatowe Centrum Zdrowia w Brzezinach – przeprowadzono prace remontowo-budowlane i modernizację I piętra „starego” budynku szpitala i nadbudowano II piętro,

- ZOZ w Łowiczu – trwa remont i modernizacja Oddziału Fizjoterapii i Rehabilitacji w Stanisławowie,
- NZOZ „Care” w Zgierzu – trwa remont Oddziału Rehabilitacyjnego i Zakładu Opiekuńczo-Leczniczego.

W podmiotach leczniczych wymagających poprawy stanu sanitarno-technicznego sukcesywnie przeprowadzane są prace remontowe i modernizacyjne, mające na celu przystosowanie placówek do wymogów obowiązującego rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 czerwca 2012 r. w *sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą* (Dz. U. z 2012 r. poz. 739). Zgodnie z ustawą z dnia 15 kwietnia 2011 r. o *działalności leczniczej* (t. j. Dz. U. z 2013 r. poz. 217 ze zmianami) podmioty lecznicze, które nie są dostosowane do wymagań ww. rozporządzenia, muszą dostosować pomieszczenia i urządzenia w terminie do dnia 31.12.2016 r.

Dużym utrudnieniem podczas wykonywania prac remontowych i modernizacyjnych w tych placówkach jest znaczny stopień wyeksploatowania budynków oraz niekorzystne rozwiązania architektoniczne (np. krzyżujące się ciągi komunikacyjne). Przeprowadzane remonty i modernizacje w podmiotach leczniczych zmierzają do zapewnienia coraz wyższego standardu warunków sanitarno-technicznych, w jakich udzielane są świadczenia zdrowotne.

Zabezpieczenie przeciwepidemiczne podmiotów leczniczych na terenie województwa łódzkiego można określić jako właściwe. Zaopatrzenie w materiały i sprzęt medyczny jednorazowego użytku jest dostateczne.

We wszystkich kontrolowanych placówkach do przeprowadzania procesów dezynfekcji stosowane są preparaty zarejestrowane i dopuszczone do obrotu przez Urząd Rejestracji Produktów Leczniczych, Wyrobów Medycznych i Produktów Biobójczych. W większości placówek preparaty przechowywane są w oryginalnych opakowaniach z etykietą lub dołączonymi instrukcjami w języku polskim, posiadają aktualne terminy przydatności do użycia. Według oświadczeń personelu roztwory sporządzane są z uwzględnieniem parametrów stężenia i czasu podanego przez producenta. Pojemniki na roztwory użytkowe są stabilne, zaopatrzone w sito i pokrywę. Pojemność ich jest odpowiednia do ilości dezynfekowanych narzędzi. W podległych placówkach nie stwierdzono braków w zaopatrzeniu w środki dezynfekcyjne.

Na terenie województwa łódzkiego w podmiotach leczniczych znajduje się **8** czynnych komór dezynfekcyjnych. Komory zainstalowane są w obiektach: Uniwersytecki Szpital Kliniczny Nr 1 im. Barlickiego w Łodzi, Instytut Centrum Zdrowia Matki Polki w Łodzi, Samodzielny Szpital Wojewódzki im. Kopernika w Piotrkowie Trybunalskim, Tomaszowskie Centrum Zdrowia Sp. z o.o. w Tomaszowie Mazowieckim, SPZOZ w Sieradzu, Centrum Dializa Sp. z o.o. Szpital w Łasku, SPZOZ w Łęczycy i Wojewódzki Szpital Zespolony w Skierniewicach.

We wszystkich podmiotach leczniczych sterylizacja narzędzi, materiałów opatrunkowych, bielizny odbywa się w autoklawach (para wodna pod zwiększonym ciśnieniem), na miejscu w placówkach lub podpisane są umowy na świadczenie usług sterylizacyjnych z innymi podmiotami.

W **8** szpitalach na terenie województwa łódzkiego zorganizowane są sterylizatornie z podziałem na strefę brudną, czystą i sterylną. Wykonywane są tam wszystkie czynności związane z przygotowaniem sprzętu wielokrotnego użytku i bielizny, jak: dezynfekcja i mycie w automatycznych urządzeniach, sortowanie, pakowanie, sterylizacja i magazynowanie w wyznaczonych do tego celu pomieszczeniach.

Na terenie województwa łódzkiego znajduje się jedna sterylizatornia zorganizowana poza placówką medyczną. Jest to Centralna Sterylizatornia Toruńskich Zakładów Materiałów Opatrunkowych w Łodzi. Świadczy ona usługi w zakresie sterylizacji oraz usługi w pełnym zakresie (dezynfekcja, mycie, pakowanie, sterylizacja). Sterylizatornia ta wyposażona jest w **1** sterylizator plazmowy i **4** autoklawy parowe (przelotowe).

W części przygotowawczej znajduje się myjnia przelotowa. Sterylizatornia Toruńskich Zakładów Materiałów Opatrunkowych w Łodzi posiada certyfikat ISO i świadczy usługi innym podmiotom.

W podmiotach leczniczych, które nie posiadają sterylizatorni zgodnie z obowiązującymi przepisami, sprzęt przygotowany jest na blokach operacyjnych, czy oddziałach, natomiast proces sterylizacji odbywa się w tzw. „Centralnych sterylizatorniach” tj. w pomieszczeniach, gdzie znajdują się urządzenia sterylizujące.

W placówkach lecznictwa otwartego sterylizacja odbywa się także w autoklawach parowych znajdujących się w gabinetach zabiegowych lub punktach sterylizacyjnych. Część placówek lecznictwa otwartego ma zawarte umowy na sterylizację z innymi podmiotami.

Procesy sterylizacji kontrolowane są testami biologicznymi i chemicznymi (wskaźniki zintegrowane wieloparametrowe). W większości placówek dokumentacja kontroli procesów sterylizacji prowadzona jest prawidłowo.

Zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2008 r. *o zapobieganiu oraz zwalczaniu zakażeń i chorób zakaźnych u ludzi* (t.j. Dz. U. z 2013 r. poz. 947, ze zmianami) kierownicy podmiotów leczniczych oraz inne osoby udzielające świadczeń zdrowotnych są obowiązani do podejmowania działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych, a w podmiotach leczniczych wykonujących działalność leczniczą w rodzaju świadczenia szpitalne powołane są zespoły i komitety kontroli zakażeń szpitalnych. Do działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych należą m.in. monitorowanie zakażeń związanych z udzielaniem świadczeń zdrowotnych i czynników alarmowych, ocena ryzyka wystąpienia zakażeń oraz opracowywanie i aktualizowanie procedur zapobiegających zakażeniom i chorobom zakaźnym.

Zgodnie z ww. ustawą i rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 23 grudnia 2011 r. *w sprawie listy czynników alarmowych, rejestrów zakażeń szpitalnych i czynników alarmowych oraz raportów o bieżącej sytuacji epidemiologicznej szpitala* (Dz. U. z 2011 r. Nr 294, poz. 1741) w szpitalach prowadzone są rejestry zakażeń szpitalnych i czynników alarmowych oraz istnieje obowiązek przesyłania do właściwych państwowych inspektorów sanitarnych raportów o ogniskach epidemicznych występujących w szpitalach, a także raportów rocznych o zakażeniach szpitalnych i czynnikach alarmowych.

Kontrole wewnętrzne wykonywane są od 2010 r. w związku z ww. ustawą i rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 27 maja 2010 r. *w sprawie zakresu, sposobu i częstotliwości prowadzenia kontroli wewnętrznej w obszarze realizacji działań zapobiegających szerzeniu się zakażeń i chorób zakaźnych* (Dz. U. z 2010 r. Nr 100 poz. 646).

Z roku na rok obserwowana jest poprawa realizacji ww. działań w podmiotach leczniczych głównie w zakresie rejestracji czynników alarmowych i zakażeń szpitalnych oraz przeprowadzania kontroli wewnętrznych. W 2014 r. do państwowych inspektorów sanitarnych w województwie łódzkim zgłoszono **25** ognisk epidemicznych w szpitalach (**16** w 2013 r.). Większość zachorowań w zgłoszonych ogniskach były to nieżyty żołądkowo-jelitowe. Nadal poprawy wymaga wykonywanie badań mikrobiologicznych w podmiotach leczniczych w celu wykrywania czynników etiologicznych zakażeń. W 2013 r. średnia liczba badań mikrobiologicznych na łóżko szpitalne w województwie łódzkim wynosiła około **17** (odnośnie 2014 r. aktualnie przesyłane są dane ze szpitali do Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych w województwie łódzkim).

Podane dane liczbowe dotyczące nadzoru epidemiologicznego nad chorobami zakaźnymi, nadzoru sanitarnego nad podmiotami leczniczymi i wykonywaniem szczepień ochronnych są danymi według stanu na dzień 19.02.2015 r. i mogą ulegać niewielkim zmianom.

Przygotowała:

Anna Guzek

Kierownik

Oddziału Nadzoru Epidemiologii WSSE

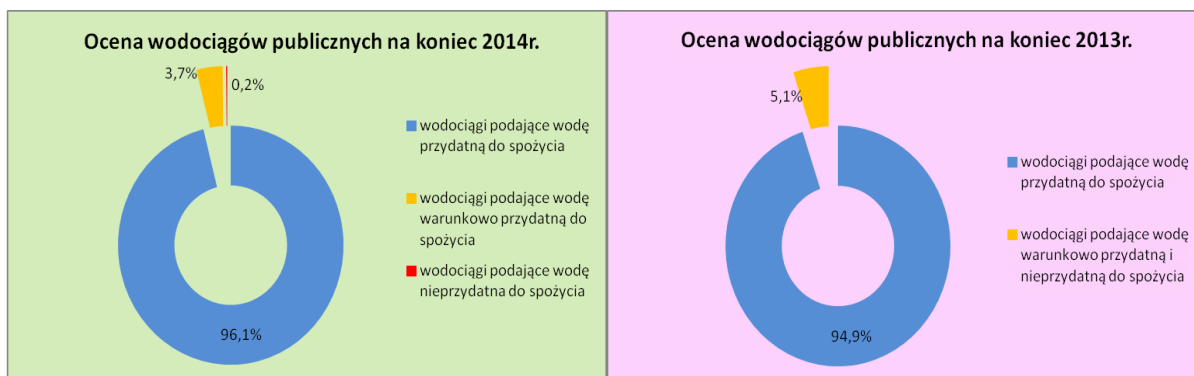
W ZAKRESIE HIGIENY KOMUNALNEJ

I. Stan sanitarny województwa wraz z oceną obszarów w zakresie higieny komunalnej, w których w 2014 r. występowały zagrożenia dla zdrowia ludzi

Jakość wody do spożycia w wodociągach zaopatrujących mieszkańców woj. łódzkiego.

Mieszkańcy województwa łódzkiego zaopatrywani są w wodę do spożycia przez **588** wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę.

Jakość wody do spożycia w **99,8%** wodociągów (stan na dzień 31.12.2014 r.) oceniono jako przydatną do spożycia w tym warunkowo przydatną do spożycia w ok. **4 %** wodociągów (**22** wodociągi). W **1** wodociągu woda na koniec roku oceniona została jako nieprzydatna do spożycia. W porównaniu z rokiem poprzednim liczba wodociągów podających wodę nieodpowiadającą wymaganiom nieznacznie się zmniejszyła, co przedstawiają poniższe wykresy.

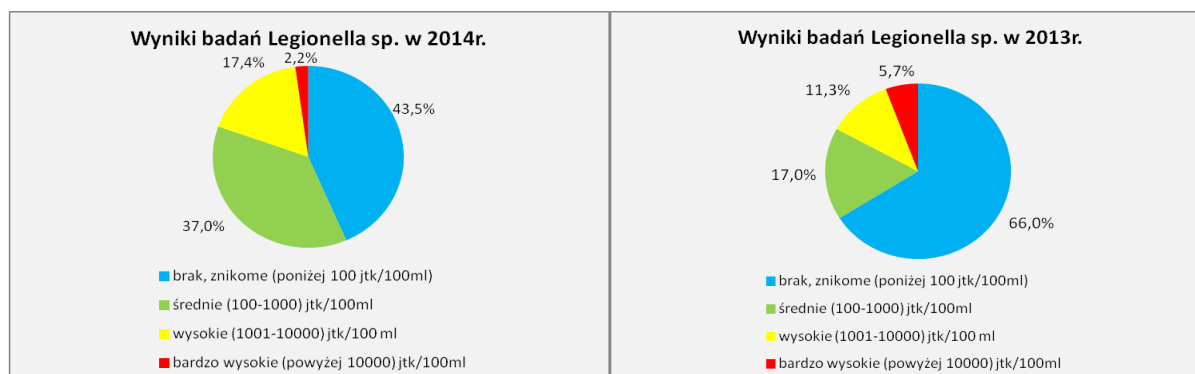
Mieszkańcy woj. łódzkiego piją wodę dobrej jakości bez zanieczyszczeń mikrobiologicznych i chemicznych. Na ocenę wodociągów jako podających wodę o warunkowej przydatności do spożycia wpływały przekroczenia zawartości żelaza, manganu oraz w nielicznych przypadkach jonu amonowego oraz parametrów mikrobiologicznych (ogólna liczba mikroorganizmów i bakterie grupy coli) czyli parametrów, które nie powodują zagrożenia dla zdrowia i życia konsumentów wody. Tylko **3** wodociągi zaopatrywały ludzi w wodę o warunkowej przydatności do spożycia z uwagi na kwestionowaną jakość mikrobiologiczną na koniec 2014 r.

W trakcie 2014 r. w **43** wodociągach wystąpiły krótkotrwałe zanieczyszczenia mikrobiologiczne - głównie bakterie grupy coli i ogólna liczba mikroorganizmów, tylko w **8** mikroorganizmy patogenne: Escherichia coli lub Clostridium Perfringens. W przypadku wystąpienia mikroorganizmów patogennych na producentów wody wydawane były decyzje PPIS z rygorem natychmiastowej wykonalności (zobowiązujące producentów wody do przeprowadzenia dezynfekcji oraz zapewnienia konsumentom wody z innego źródła) lub o warunkowej przydatności wody do spożycia w przypadku, gdzie stwierdzono tylko przekroczenia ogólnej liczby mikroorganizmów lub niewielkiej liczby bakterii grupy coli. Jakość wody została doprowadzona do wymagań określonych w rozporządzeniu, wobec czego na koniec roku wodociągi te zostały ocenione jako dobre.

Stopień skolonizowania instalacji wody ciepłej bakteriami Legionella sp. w stacjonarnych podmiotach leczniczych oraz obiektach zamieszkania zbiorowego.

Ciepła woda użytkowa jest środowiskiem dla rozwoju bakterii Legionella sp. Czynnikiem sprzyjającym ich rozwojowi i namnażaniu jest temperatura wody w zakresie 20 -48°C. Do zakażenia bakteriami Legionella sp. dochodzi na skutek wdychania skażonego aerozolu wodno-powietrznego. Osobami narażonymi na zakażenia są chorzy przebywający w szpitalach, zakładach opiekuńczo-leczniczych, mieszkańcy domów pomocy społecznej i innych obiektów zamieszkania zbiorowego itp. Szczególnie narażone są osoby chore przebywające w stacjonarnych podmiotach leczniczych.

W 2014 r. w **46** obiektach szpitalnych na terenie woj. łódzkiego przeprowadzono w ramach nadzoru badanie ciepłej wody użytkowej na obecność pałeczek Legionella sp. Na **46** przebadanych szpitali (**166** oddziałów), w **26** szpitalach (**74** oddziały) stwierdzono skolonizowanie Legionella sp. instalacji ciepłej wody użytkowej.

Monitoring instalacji wody ciepłej pozwala stwierdzić, że w 2014 r. przebadano o **7** szpitali mniej niż w roku 2013, a odsetek szpitali, w których stwierdzono przekroczenie Legionella sp. wzrósł z ok. **34%** do **57%**. Tylko w **1** szpitalu stwierdzono w 2014 r. skolonizowanie instalacji wody ciepłej użytkowej na poziomie bardzo wysokim tj. powyżej 10000 jtk/100 ml. W wyniku prowadzonego przez PWIS w Łodzi i PPIS woj. łódzkiego postępowania administracyjnego (**22** decyzje) zobowiązującego dyrekcje szpitali do doprowadzenia jakości wody ciepłej do wymagań określonych rozporządzeniem Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody do spożycia przez ludzi uzyskano poprawę – tylko w **5** szpitalach jakość wody ciepłej na koniec 2014 r. nie odpowiadała wymaganiom.

W 2014 r. przebadano również wodę ciepłą w **154** obiektach zamieszkania zbiorowego. Badania wykonano w **67** domach pomocy społecznej (w **14** z nich stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej liczby Legionella sp.) oraz w **87** innych obiektach zamieszkania zbiorowego takich jak: domy dziecka, internaty, bursy, ośrodki wychowawcze, hotele, areszty śledcze (w **13** z nich stwierdzono przekroczenia). W wyniku skolonizowania instalacji wody ciepłej Legionella sp. PWIS w Łodzi oraz PPIS prowadzili postępowania administracyjne – w tej grupie obiektów wydano **28** decyzji, w wyniku których doprowadzono jakość wody ciepłej do obowiązujących wymagań w większości z nich, z wyjątkiem **8** obiektów: **4** domów pomocy społecznej i **4** innych (**2** domy dziecka, **1** ośrodek szkolno-wychowawczy i **1** obiekt świadczący usługi noclegowe).

Systematyczne badania wody ciepłej prowadzone przez PIS woj. łódzkiego w 2014 r. pozwoliły na ocenę stopnia skolonizowania instalacji w obiektach zamieszkania zbiorowego i stacjonarnych podmiotach leczniczych bakteriami Legionella sp. i podejmowanie na bieżąco działań interwencyjnych w przypadku wystąpienia tego zjawiska, celem ochrony zdrowia użytkowników ww. obiektów. Pozytywnym zjawiskiem jest doprowadzenie jakości wody ciepłej do obowiązujących wymagań na koniec 2014 r. w **75%** obiektów, w których wystąpiło przekroczenie.

Jakość wody w kąpieliskach.

Na terenie woj. łódzkiego w 2014 r. funkcjonowało **5** kąpielisk zgłoszonych przez organizatorów i zatwierdzonych uchwałą rady gminy czyli tyle samo co w roku 2013.

Były to: „Wawrzkowizna” pow. bełchatowski, „Tatar” w Rawie Mazowieckiej, „Zadębie” w Skierniewicach, Przedbórz, pow. radomszczański, „Mrożyczka” w Głownie powiat zgierski. W ramach nadzoru oceniania była jakość wody w kąpieliskach pod względem bakteriologicznym z uwzględnieniem liczby Escherichia coli i paciorkowców kałowych oraz dokonywana była ocena wizualna jakości wody m.in. pod względem zakwitów glonów.

Jakość wody w 4 kąpieliskach odpowiadała wymaganiom w całym sezonie 2014. W kąpielisku „Mroźyczka” wystąpił czasowy zakwit sinic, skutkujący oceną wody jako nieprzydatną do kąpieli i wprowadzeniem tymczasowego zakazu kąpieli przez PPIS w Zgierzu.

W 2014 r. dokonano po raz pierwszy klasyfikacji jakości wody w kąpieliskach na podstawie czteroletniego zestawu wyników badania bakteriologicznego wody za lata 2011-2014:

1. „Wawrzkowizna” – jakość doskonała,
2. Zbiornik Wodny Przedbórz – jakość dobra,
3. „Tatar” w Rawie Mazowieckiej – jakość dostateczna,
4. „Zadębie” w Skierniewicach – jakość dobra,
5. „Mroźyczka” w Głownie – jakość doskonała.

Jakość wody w basenach.

W woj. łódzkim w 2014 r. funkcjonowało 77 basenów, w tym 55 krytych (2 parki wodne), 16 odkrytych i 4 mieszane. Ze względu na potencjalne zagrożenia dla zdrowia kąpiących się wynikające z możliwości zanieczyszczenia bakteriologicznego wody w basenach, pomimo braku wykonawczych przepisów prawnych regulujących jakość wody w pływalniach, Państwowa Inspekcja Sanitarna woj. łódzkiego ocenia jakość wody basenowej, na podstawie badań wody pobieranej w ramach kontroli prewencyjnej, a działania administracyjne podejmowane są w przypadku stwierdzenia bakterii chorobotwórczych w wodzie basenowej.

W ramach nadzoru kontrolowano stan sanitarny pływalni oraz jakość wody do kąpieli głównie pod względem bakteriologicznym z uwzględnieniem gronkowców oraz zawartości chloru wolnego. Badania wody basenowej pod względem bakteriologicznym wykonywane są raz na dwa tygodnie lub raz na miesiąc. Jakość wody w pływalniach nie budziła zastrzeżeń.

Termy Uniejów

W 2014r. występujące krótkotrwałe zanieczyszczenia bakteriologiczne wody skutkowały podejmowaniem działań przez organy PIS (decyzje lub pisma) prowadzącym do czasowego unieruchomienia obiektów do momentu doprowadzenia jakości wody do stanu nie zagrażającemu zdrowiu kąpiących się.

Ocena stanu sanitarnego obiektów użyteczności publicznej.

Kontroli stanu sanitarno-porządkowego i technicznego podlegają takie obiekty jak: hotele, obiekty wczasowo-turystyczne, zakłady fryzjerskie i kosmetyczne, zakłady odnowy biologicznej i tatuażu, domy pomocy społecznej, dworce kolejowe i autobusowe, środki transportu osobowego, wiaty przystankowe, port lotniczy, parkingi, stacje paliw, ustępy publiczne i baseny kąpielowe.

W 2014 r. w woj. łódzkim skontrolowano 6663 ww. obiektów. Za stwierdzone uchybienia nałożono 46 mandatów karnych na sumę 7750 zł i wydano 31 decyzji administracyjnych. Podczas kontroli najczęściej uchybień stwierdza się w zakładach fryzjerskich i kosmetycznych. Szczególnie częstym problemem jest brak prawidłowego zabezpieczenia przeciwepidemicznego narzędzi i przyborów fryzjerskich i kosmetycznych.

Systematycznej poprawie ulega natomiast stan sanitarno-porządkowy i techniczny w obiektach hotelowych, wczasowo-turystycznych oraz w basenach kąpielowych. Mankament stanowi brak obowiązujących norm dot. wody basenowej.

W ramach zabezpieczenia p/epidemicznego lotniska w Łodzi w 2014 r. na terenie woj. łódzkiego poddano systematycznej kontroli Port Lotniczy im. Wł. Reymonta, w którym stan sanitarny w obiekcie i wokół nie budzi zastrzeżeń.

II. Intensyfikacja działań skutkujących poprawą stanu sanitarnego woj. łódzkiego

W 2014 r. Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni z terenu woj. łódzkiego uczestniczyli w działaniach dotyczących zabezpieczenia pod względem sanitarnym imprez masowych. Działania te opierały się na realizacji ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych w części dot. kompetencji PIS oraz realizacji „Strategii Bezpieczeństwa Imprez Masowych na terenie woj. łódzkiego na lata 2013-2015”.

W szczególności działania te, w zależności od rodzaju imprezy polegały na:

- zaopiniowaniu wniosku o wydanie zgody na przeprowadzenie imprezy masowej,
- ocenie przygotowania obiektu do przeprowadzenia imprezy, w tym zapewnienia węzłów sanitarnych, dostępu do wody i energii, postępowania z odpadami,
- ocenie spełnienia w czasie imprezy masowej wymagań sanitarnych wynikających z obowiązujących aktów prawnych oraz rozwiązań deklarowanych w opiniowanym wniosku o zezwolenie na przeprowadzenie imprezy.

Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni z terenu woj. łódzkiego w 2014 r. zaopiniowali **153** wnioski organizatorów dot. organizacji imprez masowych. Opinii negatywnych nie wydawano. W zakresie higieny komunalnej opiniowano przede wszystkim zabezpieczenie imprez masowych w zaplecze sanitarne – toalety, z uwzględnieniem liczby uczestników imprezy. Przeprowadzono **51** kontroli imprez masowych, głównie pod kątem zabezpieczenia w zaplecze sanitarno-higieniczne, zaopatrzenia w wodę i warunków sanitarno-higienicznych prowadzenia działalności gastronomicznej. Za stwierdzone nieprawidłowości nałożono 8 mandatów karnych na kwotę **1700 zł**.

Intensyfikacja działań w zakresie zabezpieczenia sanitarnego imprez masowych w porozumieniu z innymi służbami opiniującymi oraz z władzami samorządowymi pozwoliła na ograniczenie imprez organizowanych bez pozwoleń (a co za tym idzie bez opinii sanitarnych), które nie zawsze spełniały wymagania sanitarno-higieniczne. Wydawanie opinii i prowadzenie kontroli pozwoliło na poprawę stanu bezpieczeństwa zdrowotnego uczestników imprez masowych jak również innych imprez publicznych, nie traktowanych jako masowe z uwagi na zbyt niską liczbę uczestników.

III. Zagadnienia wymagające intensyfikacji działań

1. W związku z kontrolą Najwyższej Izby Kontroli w podmiotach leczniczych w zakresie postępowania z odpadami medycznymi i realizacją wniosków pokontrolnych, zintensyfikowany zostanie w 2015 r. nadzór nad podmiotami leczniczymi w powyższym zakresie.

Szczególnie istotna jest potrzeba nawiązania współpracy z organami rejestrowymi ww. podmiotów celem aktualizacji wykazów podmiotów leczniczych będących w ewidencji PIS i włączenie do ewidencji placówek nie objętych dotychczas nadzorem sanitarnym.

2. W 2015 r. zmieniły się zasady prowadzenia nadzoru nad pływalniami w związku z wydaniem przez Główny Inspektorat Sanitarny „Wytycznych w sprawie wymagań jakości wody oraz warunków sanitarno-higienicznych na pływalniach” opartych na zaleceniach Światowej Organizacji Zdrowia (WHO). Wytyczne określają wymagania sanitarno-higieniczne jakie powinny spełniać pływalnie, a także wymagania dot. jakości wody w basenach, co jest szczególnie istotne wobec braku przepisów wykonawczych – rozporządzeń w tym zakresie. Nowym elementem jest obowiązek badania basenowej wody kierunku parametrów mikrobiologicznych - *Legionella sp.* oraz *Pseudomonas aeruginosa*. W bieżącym roku harmonogramy badania wody w pływalniach uwzględniają wprowadzone ww. zmiany.

Przygotował:

Marek Łukasiewicz

Kierownik

Oddziału Nadzoru Higieny Komunalnej WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY PRACY

W 2014 roku w ewidencji inspekcji sanitarnej woj. łódzkiego było **8946** podmiotów gospodarczych zatrudniających ogółem **286 050** pracowników. W porównaniu z rokiem 2013 zmniejszyła się zarówno liczba zaewidencjonowanych podmiotów gospodarczych (**245**), jak i liczba zatrudnionych pracowników (**9991**). W dalszym ciągu przeważają zakłady małe zatrudniające do **50** pracowników. W 2014 roku było ich **7819**, co stanowi **87%** ogółu jednostek będących w ewidencji.

Wiodącymi gałęziami przemysłu województwa są w dalszym ciągu: produkcja i przetwórstwo spożywcze zwłaszcza w części powiatów o charakterze rolniczym, które zagospodarowują miejscowy surowiec, produkcja odzieży oraz produkcja dzianin i tkanin. Z reguły w/w działalność prowadzona była w zakładach zatrudniających do **50** pracowników. Ocenę higienicznych warunków pracy dokonano w oparciu o badania i pomiary przeprowadzone w laboratoriach posiadających certyfikat akredytacji działających na obszarze województwa łódzkiego w tym w 6 laboratoriach inspekcji sanitarnej.

Laboratoria inspekcji sanitarnej w ramach działalności statutowej wykonały **2415** oznaczeń szkodliwych czynników chemicznych i fizycznych (hałasu, drgań ogólnych i miejscowych, mikroklimatu) oraz uciążliwych (oświetlenia) występujących na stanowiskach pracy.

Przeprowadzone na stanowiskach pracy badania i pomiary czynników szkodliwych dla zdrowia wykazały, że **5409** pracowników pracowało w warunkach niezgodnych z normatywami higienicznymi, co stanowi **1,9%** ogółu zatrudnionych. W stosunku do ubiegłego roku zwiększyła się nieznacznie liczba pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczeń normatywów higienicznych (o **224** osoby), przy zmniejszonej o **42** liczbie zakładów pracy, w których warunki stwarzały zagrożenie dla zdrowia. W latach ubiegłych utrzymywał się systematyczny spadek liczby pracowników zatrudnionych w warunkach przekroczenia NDS/NDN czynników szkodliwych dla zdrowia.

Najliczniejszą grupę pracującą w warunkach przekroczenia norm higienicznych stanowią w dalszym ciągu osoby ekspozowane na hałas. W 2014 roku w przekroczeniach Najwyższych Dopuszczalnych Natężeń hałasu pracowały **4973** osoby, co stanowi **92%** ogółu osób zatrudnionych w przekroczeniach normatywów higienicznych. Utrzymujące się w wielu zakładach od wielu lat przekroczenia NDN hałasu spowodowały intensyfikację działań prowadzonych przez pracowników higieny pracy (kontrole sanitarne, pomiary laboratoryjne wykonywane z nadzoru, działania w zakresie promocji zdrowia). Powodem przekroczeń poziomu hałasu jest w większości przestarzały technologicznie park maszynowy.

Najwięcej nadmiernie głośnych stanowisk pracy stwierdzono w zakładach włókienniczych (tkalniach, przędzalniach), kopalni węgla, przemyśle maszynowym. Wszystkich pracodawców, u których stwierdzono poziom hałasu przekraczający obowiązujący normatyw higieniczny zobowiązano do podjęcia działań mających na celu zmniejszenie ekspozycji na hałas, a pracowników nakazano wyposażyć w atestowane ochronniki słuchu dobrane do wielkości charakteryzujących hałas i do cech indywidualnych pracowników. Obowiązek ten realizowany jest przez pracodawców na bieżąco.

W ramach promocji zdrowia podczas kontroli pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej informowali pracodawców o celowości stosowania środków ochrony indywidualnej, potrzeby monitorowania narażenia na hałas, podejmowania działań w celu obniżenia poziomu ekspozycji na hałas i badań profilaktycznych.

Na stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości wydano w 2014 roku łącznie **361** decyzji administracyjnych, których liczba nieznacznie się zmniejszyła. Decyzji dotyczących: poprawy warunków pracy wydano **162**, obniżenia stężeń i natężeń czynników szkodliwych **59**. Łącznie w decyzjach sformułowano **651** nakazów. Nie stwierdzono przekroczeń Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń Chwilowych substancji chemicznych i tym samym zagrażających zdrowiu stanowisk pracy.

Prowadzone przez inspekcję sanitarną działania administracyjne spowodowały, że w wyniku podjętych przez pracodawców działań takich jak: wymiana parku maszynowego, instalowanie dodatkowych odciągów służących do odsysania zanieczyszczeń u źródeł ich powstawania, modernizacji urządzeń i maszyn emitujących hałas w wielu zakładach, obniżono poziom stężeń i natężeń czynników szkodliwych i tym samym uzyskano poprawę warunków pracy zatrudnionych pracowników.

Ponadto osiągnięto istotną poprawę warunków sanitarnych dotyczącą przede wszystkim: zapewnienia pracownikom nowych lub zmodernizowanych pomieszczeń produkcyjnych i sanitarno-higienicznych.

Pomimo poprawiających się warunków pracy i świadomości pracowników poprzez informowanie ich o ryzyku zawodowym, które wiąże się z wykonywaną pracą oraz zasadach ochrony przed zagrożeniami w dalszym ciągu stwierdzane są choroby zawodowe.

W 2014 r. stwierdzono **64** choroby zawodowe, czyli o **10** więcej niż w roku ubiegłym. Stwierdzono spadek takich chorób jak: zatrucia ostre i przewlekłe substancjami chemicznymi, pylice płuc oraz chorób narządu głosu i skóry.

Nie uległa zmianie liczba chorób obwodowego układu nerwowego, wywołanych sposobem wykonywania pracy, alergicznego zapalenia spojówek oraz chorób zakaźnych i pasożytniczych.

Odnotowano **2** nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników rakotwórczych występujących w środowisku pracy (chrom sześciowartościowy i barwniki azowe).

Zanotowano nieznaczny progresję takich chorób jak: astma oskrzelowa, zewnątrzpochodne zapalenie pęcherzyków płucnych, alergiczny nieżyt nosa oraz chorób układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy i chorób słuchu. W grupie chorób zakaźnych najczęściej stwierdzonych chorób dotyczy rozpoznanej u leśników boreliozy.

Na niezmiennym poziomie utrzymuje się liczba wirusowego zapalenia wątroby typu C. Nie stwierdzono u pracowników wirusowego zapalenia wątroby typu B, na co istotny wpływ ma stosowanie sprzętu jednorazowego, wprowadzenie szczepień ochronnych oraz przestrzeganie przez pracowników uniwersalnych zasad ochrony zdrowia i profilaktyki zakażeń szerzących się przez krew.

Istotnym zagrożeniem występującym w środowisku pracy są czynniki rakotwórcze. Narażenia dotyczą głównie:

- promieniowania jonizującego, którego źródłami są izotopy, urządzenia takie jak: aparaty RTG, tomografy, mammografy,
- epoksyetanu używanego do sterylizacji narzędzi chirurgicznych i środków pomocniczych oraz
- pyłu drewna twardego w zakładach województwa łódzkiego zwłaszcza powiatu radomszczańskie, w którym prowadzona jest produkcja mebli.

Wnioski

Dokonując oceny stanu sanitarnego warunków pracy województwa należy stwierdzić:

- ❖ **w przypadku czynników szkodliwych dla zdrowia występujących w środowisku pracy:**
 - nastąpił nieznaczny wzrost przekroczeń Najwyższych Dopuszczalnych Stężeń dla czynników chemicznych i pyłów,
 - utrzymuje się w dalszym ciągu narażenie na hałas ponadnormatywny (tkalnie, przędzalnie, kopalnia węgla, przemysł maszynowy).

Podjęte przez pracodawców działania: techniczne, organizacyjno-administracyjne, stosowanie środków ochrony indywidualnej, profilaktyka medyczna w znacznym stopniu zapobiegają ujemnym skutkom działania szkodliwych czynników występujących w środowisku pracy.

❖ **w przypadku stwierdzonych chorób zawodowych:**

- nastąpił spadek rozpoznanych chorób zawodowych takich jak: zatrucia ostre i przewlekłe substancjami chemicznymi, pylice płuc oraz chorób narządu głosu i skóry,
- nie uległa zmianie liczba chorób obwodowego układu nerwowego wywołanych sposobem wykonywania pracy, zapalenia spojówek oraz chorób zakaźnych i pasożytniczych,
- odnotowano nowotwory złośliwe powstałe w następstwie działania czynników rakotwórczych występujących w środowisku pracy (chrom sześciowartościowy i barwniki azowe),
- nastąpił wzrost zachorowań na choroby zawodowe takie jak: astma oskrzelowa, zewnątrzpochodne zapalenie pęcherzyków płucnych, alergiczny nieżyt nosa oraz chorób układu ruchu wywołanych sposobem wykonywania pracy i chorób słuchu.

Pomimo poprawiających się warunków pracy i świadomości pracowników poprzez informowanie ich o ryzyku zawodowym, które wiąże się z wykonywaną pracą oraz zasadach ochrony przed zagrożeniami, stwierdzane są choroby zawodowe. Dominującą chorobą zawodową jest borelioza rozpoznawana w grupie zawodowej leśników.

- ❖ w wyniku działań Inspekcji Sanitarnej osiągnięto istotną poprawę warunków sanitarnych pomieszczeń produkcyjnych i sanitarno-higienicznych oraz zaopatrzenia pracowników w odzież roboczą i środki ochrony indywidualnej.

Przygotowała:

Barbara Piórkowska
Kierownik Oddziału Nadzoru Higieny Pracy WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY ŻYWNOSCI, ŻYWIENIA I PRZEDMIOTÓW UŻYTKU

CHARAKTERYSTYKA STANU SANITARNEGO ZAKŁADÓW PRODUKCJI I OBROTU ŻYWNOSCIĄ ORAZ MATERIAŁAMI I WYROBAMI PRZEZNACZONYMI DO KONTAKTU Z ŻYWNOSCIĄ

W roku 2014 pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa łódzkiego znajdowało się **29 848** zakładów produkcji i obrotu żywnością oraz materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością. Zatwierdzono **3 585** zakładów, skontrolowano – **13 234**, przeprowadzono ogółem **19 797** kontroli sanitarnych, w tym **2 453** interwencyjne.

Na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego oceniono **8 810** zakładów.

W roku sprawozdawczym **12** obiektów oceniono jako niezgodne z wymaganiami, co stanowi **0,1%** ogółu ocenianych (w 2013 r. zakłady niezgodne z wymaganiami stanowiły **0,3%** ogółu ocenianych).

Ogółem wydano **784** decyzje administracyjne, w tym **54** decyzje unieruchomienia/przerwania działalności całego lub części zakładu oraz **11** decyzji zakazu wprowadzania produktu do obrotu, nałożono ogółem **1 070** mandatów karnych na sumę **246 800 00 zł.**, skierowano **4** wnioski do Sądu Grodzkiego, **97** wniosków o nałożenie kar pieniężnych przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi oraz **1** zawiadomienie do prokuratury.

Stan sanitarny nadzorowanych obiektów oceniany był przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością uwzględniającymi przepisy w zakresie wymagań higienicznych.

Porównanie stanu sanitarnego wybranych grup obiektów produkcji i obrotu żywnością w roku 2013 i 2014 wyrażone w % obiektów niezgodnych z wymaganiami przedstawia wykres Nr 1.

ZAKŁADY PRODUKCJI ŻYWNOSCI

Zewidencjonowano ogółem **5 552** zakłady produkcji żywności (najliczniejszą grupę stanowiły piekarnie - **397**, automaty do lodów - **258**, ciastkarnie - **223**, przetwórnice owocowo-warzywne - **115**, zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego - **76**, zakłady garmazeryjne - **53**). Skontrolowano **1 478** zakładów, oceniono na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego – **1 142**. Jeden obiekt – ciastkarnia został uznany za niezgodny z wymaganiami z uwagi na brak do wglądu orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych osób zatrudnionych w kontakcie z żywnością.

Informacje dot. najbardziej znaczących grup zakładów produkcji żywności zamieszczono w poniższej tabeli:

Grupa obiektów	Liczba obiektów wg ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego	Liczba zakładów niezgodnych z wymaganiami	Liczba decyzji adm.	Liczba decyzji o unieruchomieniu zakładu	Liczba mandatów karnych	Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych
Wytwornie lodów	48	46	40	0	0	0	1	0
Automaty do lodów	258	248	196	0	9	3	16	1
Piekarnie	397	384	357	0	76	1	50	2
Ciastkarnie	223	214	191	1	41	11	27	2
Przetwornie owocowo-warzywne	115	102	96	0	30	1	8	0
Zakłady garmazeryjne	53	50	38	0	10	3	5	1
Zakłady przemysłu zbożowo-młynarskiego	76	70	66	0	3	1	1	0
Wytwornie wyrobów cukierniczych	27	23	20	0	1	0	2	0

W wyniku działań kontrolnych w **20** zakładach produkcji żywności stwierdzono uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego, które były przyczyną ich unieruchomienia, w tym:

- **1 piekarnia** - podczas kontroli stwierdzono niewłaściwy stan sanitarno- higieniczny zakładu i obecność szkodników.

- **3 zakłady garmazeryjne** - w jednym z zakładów w procesie technologicznym używano wody o niewłaściwej jakości, w **1** wytwórni kontrola wykazała anty-sanitarny stan pomieszczeń i ślady obecności gryzoni, natomiast w **1** obiekcie stwierdzono niewłaściwy stan sanitarno- techniczny pomieszczeń, urządzeń, sprzętu i powierzchni produkcyjnych, nieprawidłowe przechowywanie środków spożywczych oraz brak zabezpieczenia obiektu przed szkodnikami.

- **10 ciastkarni** - w **7** zakładach, z powodu zakwestionowania próbek wyrobów gotowych z uwagi na stwierdzenie obecności bakterii *Salmonella* w **25 g**, nakazano wstrzymanie działalności w zakresie produkcji ciast i ciastek z kremem - do czasu przeprowadzenia dezynfekcji pomieszczeń, urządzeń i sprzętu, przeprowadzenia badań na nosicielstwo u pracowników oraz wykonania badań produkcji próbnej (w jednym z zakładów w 2014 r. dwukrotnie wydawano decyzje nakazujące przerwanie ww. działalności), w **1** wytwórni stwierdzono anty-sanitarny stan pomieszczeń i urządzeń oraz obecność śladów gryzoni, natomiast w **2** ciastkarniach kontrole wykazały niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń zakładu i wyposażenia oraz brak wydzielonego pomieszczenia i sprzętu do dezynfekcji jaj.

- **1 przetwornia owocowo- warzywna** - nakazano zaprzestania produkcji i wprowadzania do obrotu kiełków rzodkiewki z powodu zakwestionowania próbek kiełków z uwagi na zanieczyszczenie bakteriami *Listeria monocytogenes* i *Escherichia coli*.

- **1 zakład zbożowo- młynarski** – podczas kontroli stwierdzono, iż do produkcji mąki sojowej na cele spożywcze stosowana była śruta sojowa poekstrakcyjna deklarowana jako materiał paszowy.
- **1 wytwórnia wód źródłanych** – w 2014 r. dwukrotnie zakazywano produkcji wód i nakazano wycofanie z obrotu partii wód zakwestionowanych ze względu na obecność paciorkowców kałowych i bakterii z grupy coli.
- **3 punkty sprzedaży lodów z automatu** - **2** zakłady unieruchomiono z uwagi na stwierdzenie zanieczyszczeń mikrobiologicznych produkowanych lodów, natomiast **1** automat do lodów został unieruchomiony do czasu zapewnienia właściwego stanu sanitarnego infrastruktury i wyposażenia pomieszczeń przeznaczonych do produkcji.

W kilku zakładach produkcji lodów z automatu stwierdzono m.in. nieprzestrzeganie zasad higieny podczas produkcji lodów z uwagi na fakt, iż pobrane w ramach urzędowej kontroli próbki lodów zostały zakwestionowane za nadmierne zanieczyszczenie bakteriami z rodziny *Enterobacteriaceae* (zbadano **76 próbek**, z czego zakwestionowano – **33**).

W związku z powyższym organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zobowiązały przedsiębiorców do przestrzegania podwyższonego reżimu sanitarnego w trakcie cyklu produkcyjnego oraz do przedłożenia pozytywnego wyniku badania mikrobiologicznego próbek lodów z automatu.

W jednym przypadku właściciel zawiesił produkcję lodów w sezonie 2014 r. i zobowiązał się wykonać badania mikrobiologiczne lodów w 2015 r. przed wznowieniem produkcji.

Ponadto w jednej wytwórni z uwagi na fakt, iż weryfikacja działań naprawczych podjętych przez producenta, poprzez kolejne badanie próbek lodów w ramach kontroli urzędowej, była negatywna przedsiębiorca we wrześniu 2014 r. zaprzestał produkcji lodów.

W pozostałych przypadkach na skutek wydanych przez organy PIS poleceń dot. podjęcia działań mających na celu poprawę warunków higienicznych produkcji lodów, wdrożenie kontroli wewnętrznej jakości gotowego wyrobu w oparciu o kryteria mikrobiologiczne procesu produkcji, przedsiębiorcy przeprowadzili kompleksową dezynfekcję pomieszczeń, urządzeń i sprzętu produkcyjnego i wzmożyli nadzór nad procesem produkcyjnym lodów oraz przedstawili pozytywne wyniki badań lodów z automatu.

W **3** zakładach organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej nakazały wycofanie z obrotu handlowego środków spożywczych: partii mrożonego borowika - ze względu na zacierwienie pierwotne rzędu **20%**, dwóch partii selera konserwowanego - z uwagi na przekroczenie maksymalnego dopuszczalnego poziomu ogólnego dwutlenku siarki SO₂ oraz partii grochu łuskanego zakwestionowanego z uwagi na stwierdzenie zanieczyszczeń fizycznych (kamyków i grudek ziemi).

W wyniku działań podjętych przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej (**187** decyzji administracyjnych) w nadzorowanych zakładach produkcji żywności wyegzekwowano właściwy stan sanitarno- techniczny pomieszczeń, wyposażenia, urządzeń i sprzętu produkcyjnego, zapewnione zostały odpowiednie warunki do mycia i osuszania sprzętu produkcyjnego, pojemników transportowych, mycia rąk oraz właściwe warunki do obróbki wstępnej surowców.

Zasady GHP/GMP wdrożyło **1268** zakładów (bez produkcji pierwotnej) tj. **99,3%**, natomiast system HACCP – **1223** (bez produkcji pierwotnej) tj. **95,8%**.

Na skutek zastosowanych sankcji karnych (**117** mandatów karnych na kwotę **30 100, 00 zł.**) wyegzekwowano również usunięcie uchybień dot. bieżącego stanu czystości i porządku, nieprawidłowości dot. warunków przechowywania środków spożywczych i prowadzonych procesów produkcyjnych.

OBIEKTY OBROTU ŻYWNOŚCIĄ

Zewidencjonowano ogółem **15 866** obiektów obrotu żywnością (hurtowni, sklepów, kiosków, obiektów ruchomych, tymczasowych i innych). Skontrolowano **6 945**, oceniono na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego – **4 242**. Za niezgodne z wymaganiami uznano – **9** obiektów (w tym **7** sklepów spożywczych i **2** kioski spożywcze). Szczegółowe informacje zostały zamieszczone w poniższej tabeli.

Grupa obiektów	Liczba obiektów wg ewidencji	Liczba obiektów skontrolowanych	Liczba obiektów ocenionych na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego	Liczba zakładów niezgodnych z wymaganiami	Liczba decyzji adm.	Liczba decyzji o unieruchomieniu zakładu	Liczba mandatów karnych	Liczba wniosków o nałożenie kar pieniężnych
Hurtownie	984	465	312	0	32	1	23	4
Sklepy spożywcze	10 768	5 227	3 510	7	303	7	519	22
Kioski spożywcze	1 520	545	310	2	17	4	37	7
Obiekty ruchome i tymczasowe	821	323	50	0	4	1	50	8
Inne obiekty obrotu żywnością	1773	385	60	0	4	1	13	11
Ogółem	15 866	6 945	4 242	9	360	14	642	52

Na ocenę negatywną obiektów wpłynęły m.in.: niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny pomieszczeń, brak zachowania ciągłości łańcucha chłodniczego środków spożywczych łatwo psujących się, wprowadzanie do obrotu produktów o niewłaściwej jakości zdrowotnej, środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia lub daty minimalnej trwałości, brak zapewnienia bieżącej wody ciepłej i zimnej do mycia rąk i drobnego sprzętu, brak aktualnej dokumentacji lekarskiej osób dokonujących obrotu żywnością.

W **6** sklepach, **4** kioskach spożywczych, **1** magazynie hurtowym i w **1** innym punkcie sprzedaży kontrole wykazały uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego, które były przyczyną unieruchomienia zakładów tj. niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny obiektu i wyposażenia, obecność śladów gryzoni, żywych i martwych prusaków, much lub mrówek, brak podłączenia obiektu do sieci wodno-kanalizacyjnej, wprowadzanie do obrotu środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia.

W **1** sklepie stwierdzono produkcję potraw mącznych i warzywnych pomimo braku odpowiednich warunków do prowadzenia takiej działalności, natomiast w **jednym** z obiektów ruchomych kontrola wykazała niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny i techniczny, brak ciepłej wody, uszkodzone urządzenie chłodnicze, nieprawidłowe warunki przechowywania środków spożywczych nietrwałych mikrobiologicznie, prowadzenie obróbki wstępnej warzyw pomimo braku warunków do jej dokonywania oraz brak dostępu do ubikacji dla personelu.

W związku z powyższym organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wydały decyzje zakazujące prowadzenia działalności w tym zakresie.

Ponadto w **5** obiektach stwierdzono wprowadzanie do obrotu środków spożywczych nie nadających się do spożycia m.in. grzybów suszonych - ze względu na zaczerwienie pierwotne wynoszące > 5%, fig suszonych - z uwagi na obecność martwych szkodników, oprzędów i pozostałości po żerowaniu, rodzynek suszonych – ze względu na zmienione cechy organoleptyczne – nieswoisty, obcy zapach oraz obcy, nieswoisty, chemiczny posmak. Wobec powyższego organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej zakazały wprowadzania do obrotu ww. produktów.

Stan sanitarny sklepów i kiosków spożywczych ulega systematycznej poprawie z uwagi na prowadzenie na bieżąco prac modernizacyjnych oraz wprowadzanie zasad dobrej praktyki higienicznej i systemu HACCP. Zasady GHP/GMP wdrożyło **15 576** zakładów (**98,2%**), natomiast system HACCP – **9 149** (**57,7%**).

W wyniku działań podjętych przez organy PIS w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami (**360** decyzji administracyjnych), w obiektach obrotu żywnością zostały zainstalowane umywalki do mycia rąk oraz stanowiska do mycia sprzętu pomocniczego z doprowadzoną wodą bieżącą zimną i ciepłą, zapewniono wystarczającą powierzchnię chłodniczą do przechowywania żywności nietrwałej mikrobiologicznie. Nastąpiła również poprawa stanu technicznego pomieszczeń i wyposażenia zakładów.

Na skutek zastosowanych sankcji karnych (**642** mandaty karne na kwotę **133 450,00zł.**) wyegzekwowano także usunięcie uchybień dot. bieżącego stanu czystości i porządku oraz nieprawidłowości dot. warunków przechowywania środków spożywczych

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO OTWARTE

W 2014 roku zewidencjonowano **3 981** zakładów (w tym **2 106** małej gastronomii) skontrolowano **2 315**, oceniono – **1 639**.

Wg arkusza oceny stanu sanitarnego **2** zakłady zostały uznane za niezgodne z wymaganiami z uwagi na brak czystości i porządku w pomieszczeniach produkcyjnych i magazynowych, brak segregacji surowców i wyrobów gotowych w urządzeniach chłodniczych i wykorzystywanie do produkcji potraw środków spożywczych po upływie terminu przydatności do spożycia.

Zasady GHP/GMP wdrożyły **3 953** zakłady (**99,3%**), natomiast system HACCP – **2 478** (**62,2%**).

W **13** zakładach stwierdzono uchybienia stanowiące zagrożenie dla zdrowia i życia ludzkiego będące przyczyną ich unieruchomienia lub wydania zakazu prowadzenia obróbki wstępnej warzyw i używania naczyń wielokrotnego użytku tj. niewłaściwy stan sanitarno-techniczny i higieniczny pomieszczeń, urządzeń, wyposażenia i sprzętu, brak bieżącej wody ciepłej i zimnej, brak warunków do dezynfekcji termicznej naczyń stołowych, widoczne ślady po wycieku ścieków na posadzkę, obecność much, śladów gryzoni, niewłaściwa jakość wody z wodociągu zakładowego (obecność bakterii z gr. coli oraz bakterii *Escherichia coli*).

Ponadto w **1** zakładzie gastronomicznym została wydana decyzja zakazująca produkcji i wprowadzania do obrotu lodów z automatu z uwagi na brak właściwych warunków do prowadzenia takiej działalności.

W wyniku działań podjętych przez organy PIS (**133** decyzje administracyjne) w znacznej części zakładów żywienia zbiorowego otwartego wyegzekwowano poprawę stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń, wyposażenia (stołów, blatów produkcyjnych, urządzeń), właściwe przechowywanie surowców, półproduktów i wyrobów gotowych oraz prawidłowe prowadzenie procesów produkcyjnych i skuteczną wentylację.

W 2014 r. zwiększyła się liczba obiektów z wdrożonymi zasadami GHP/GMP i systemem HACCP.

Z uwagi na stwierdzone nieprawidłowości tj. brak segregacji surowców i produktów, niedokładne mycie sprzętu produkcyjnego, brak dezynfekcji termicznej naczyń stołowych, brak czystości i porządku w pomieszczeniach, niewłaściwe warunki przechowywania żywności nietrwałej mikrobiologicznie, stosowanie do produkcji surowców po upływie terminu przydatności do spożycia, wykorzystywanie pomieszczeń niezgodnie z przeznaczeniem, brak rozdziału prac „brudnych” i „czystych”, brak dezynfekcji jaj używanych do potraw, nieprawidłowe przechowywanie naczyń jednorazowego użytku – bez zabezpieczenia przed zanieczyszczeniem, nieprawidłowo prowadzone procesy technologiczne (wychładzanie potraw, rozmrażanie), zmienione cechy organoleptyczne żywności, nieprzestrzeganie zasad higieny przez personel, obecność żywych much, niewłaściwie prowadzona dokumentacja umożliwiająca zidentyfikowanie dostawcy żywności, brak prowadzonych rejestrów w ramach realizacji zasad HACCP, brak aktualnych orzeczeń lekarskich do celów sanitarno-epidemiologicznych personelu, nałożono **241 mandatów karnych na sumę 65 650,00zł.**

ZAKŁADY ŻYWIENIA ZBIOROWEGO ZAMKNIĘTEGO

W roku **2014** zarejestrowano **2 342** zakłady żywienia zbiorowego zamkniętego (m.in. **69** bloków żywienia w szpitalach, **17** kuchni niemowlęcych, **76** stołówek w żłobkach i domach małego dziecka, **651** stołówek szkolnych, **40** stołówek w bursach i internatach, **676** stołówek w przedszkolach, **52** stołówki w zakładach specjalnych i wychowawczych, **136** bloków żywienia w domach opieki społecznej, **155** bufetów przy zakładach pracy, **35** zakładów usług cateringowych), skontrolowano **1 921**. Na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego oceniono **1 604** zakłady jako zgodne z wymaganiami.

Przeprowadzono **2433** kontrole i rekontrole, w tym **62** interwencyjne dot. m.in. podejrzenia zatrucia pokarmowego, niewłaściwej jakości zdrowotnej przygotowywanych posiłków, nieprawidłowego stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń.

W **2 323** obiektach (**99,2%**) zostały wdrożone zasady Dobrych Praktyk Higienicznych i Dobrych Praktyk Produkcyjnych, w **1 878** - system HACCP (**80,2%**).

W wyniku kontroli stwierdzono, iż w **10** zakładach działalność prowadzona była bez złożenia wniosku o zatwierdzenie zakładu lub niezgodnie z decyzją zatwierdzającą.

W **4** zakładach produkcja potraw odbywała się w niewłaściwych warunkach sanitarno-higienicznych, brak było prawidłowych warunków do obróbki wstępnej surowców, mycia i dezynfekcji naczyń stołowych, co stwarzało zagrożenie dla zdrowia i życia konsumentów. W związku z powyższym decyzją organu PIS zostały one unieruchomione.

Na skutek wydanych **104 decyzji administracyjnych** oraz nałożonych kar pieniężnych (**10**) wyegzekwowano poprawę stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń produkcyjnych, kuchenek oddziałowych, wymianę zniszczonych urządzeń i sprzętu produkcyjnego, zapewnienie skutecznej wentylacji w pomieszczeniu kuchni, bieżącej wody ciepłej, prawidłowej dezynfekcji naczyń stołowych oraz właściwego ich przechowywania, odpowiednich warunków do mycia żywności, wydzielenia pomieszczenia do obróbki wstępnej surowców, zapewnienie prawidłowych warunków transportu posiłków, prawidłowej funkcjonalności pomieszczeń bloku żywieniowego, zabezpieczenie zakładu przed szkodnikami, prawidłowe dokumentowanie czynności związanych z realizacją zasad GHP/GMP oraz opracowanie i wdrożenie zasad systemu HACCP.

W czasie przeprowadzonych kontroli sanitarnych zastosowano działania represyjne (**nałożono 66 mandatów karnych na kwotę 16 500,00zł.**), w wyniku których zostały usunięte nieprawidłowości dot. bieżącego stanu sanitarno - higienicznego, warunków przechowywania surowców i półproduktów, prowadzonych procesów technologicznych, higieny personelu.

W 2014 roku do badań laboratoryjnych pobrano **75** próbek żywności i wymazów sanitarnych, z których **2** zostały zakwestionowane (**1** próbka gulaszu – zmienione cechy organoleptyczne, **1** próbka wymazu z powierzchni łyżki wazowej – obecność bakterii z grupy coli).

NADZÓR NAD SUPLEMENTAMI DIETY

W roku 2014 r. zarejestrowano **18** producentów suplementów diety. Na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego zakłady zostały ocenione jako zgodne z wymaganiami. Stan sanitarno-higieniczny w omawianych obiektach nie budził zastrzeżeń. We wszystkich zakładach zostały wdrożone zasady GHP/GMP i system HACCP.

W tej grupie obiektów wydano **1** decyzję administracyjną nakazującą dostosować oznakowanie suplementu diety do wymagań określonych w obowiązujących przepisach prawnych.

W 2014 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. łódzkiego utrzymywały wzmoczony nadzór nad prawidłowością oznakowania, prezentacji i reklamy suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz środków spożywczych wzbogacanych witaminami lub składnikami mineralnymi. Przeprowadzono ogółem **1 478** kontroli w zakładach produkcji i obrotu ww. produktami.

Dokonano oceny znakowania **2 142** omawianych środków spożywczych. Nieprawidłowości stwierdzono w przypadku **154** produktów. Informacje o stwierdzonych niezgodnościach z przepisami prawa żywnościowego w zakresie znakowania środków spożywczych zostały przekazane państwowym powiatowym inspektorom sanitarnym właściwym terenowo ze względu na siedzibę producentów lub dystrybutorów zakwestionowanych produktów.

Z powodu nieprzestrzegania przepisów w zakresie znakowania, prezentacji i reklamy suplementów diety oraz prowadzenia działalności w zakresie sprzedaży suplementów diety przez internet bez złożenia wniosku o wpis do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów PIS, Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi wydał **18** decyzji o nałożeniu kary pieniężnej na przedsiębiorców na podstawie art. 104 i art. 103 ust. 1 pkt 1 i 4 ustawy z dnia 25 sierpnia 2006 r. o bezpieczeństwie żywności i żywienia.

WYTWÓRNIĘ MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOSCIĄ ORAZ MIEJSCA OBROTU TYMI PRODUKTAMI

W 2014 r. **zewidencjonowano:**

- **65** wytwórni materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością,
 - **363** miejsca obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.
- Oceniono na podstawie arkusza oceny stanu sanitarnego **40** wytwórni, wszystkie były zgodne z wymaganiami.

W **7** wytwórniach materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością stwierdzono nieprawidłowości tj.:

- niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń zakładu,
- brak zachowania czystości bieżącej w pomieszczeniach produkcyjnych i magazynowych,
- brak lub nieprawidłowe oznakowanie wyrobu gotowego (brak pełnej nazwy, adresu lub informacji o siedzibie producenta; brak podania numeru partii lub innego oznaczenia identyfikującego wyrób),
- brak lub nieprawidłowa deklaracja zgodności na produkowane materiały i wyroby z tworzywa sztucznego przeznaczone do kontaktu z żywnością, nie spełniająca wymagań określonych w obowiązującym *rozporządzeniu Komisji (WE) Nr 10/2011 z dnia 14 stycznia 2011 r. w sprawie materiałów i wyrobów z tworzyw sztucznych przeznaczonych do kontaktu z żywnością,*

- brak opracowania i wdrożenia zasad dobrej praktyki produkcyjnej i higienicznej,
- brak procedur działań korygujących i zapobiegawczych zgodnie z art. 6 ust. 2 rozporządzenia Komisji (WE) nr 2023/2006 z dnia 22 grudnia 2006r. w sprawie dobrej praktyki produkcyjnej w odniesieniu do materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością.

Zasady GHP/GMP zostały wdrożone w **64** wytwórniach i **158** miejscach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W **2** obiektach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością stwierdzono nieprawidłowe oznakowanie wyrobów (brak oznakowania w języku polskim) oraz brak wpisu do rejestru zakładów podlegających urzędowej kontroli organów

PIS, co było przyczyną zastosowania sankcji karnych.

OBIEKTY PRODUKCJI I KONFEKCJONOWANIA KOSMETYKÓW

W 2014 r. zewidencjonowano **35** zakładów produkujących i konfekcjonujących kosmetyki.

Oceniono:

- **w zakresie warunków produkcji - 23 zakłady.** Wymagań nie spełniały **3** obiekty, z uwagi na niewłaściwy stan sanitarno-techniczny pomieszczeń zakładu, brak udokumentowanego systemu oceny szkoleń, brak opracowanych i wdrożonych procedur w zakresie wycofania produktu,
- **w zakresie dokumentacji - 22 zakłady.** Wymagań nie spełniało **5** obiektów, w których brak było pełnej dokumentacji dla produktów kosmetycznych m.in. brak oświadczenia, że produkcja odbywa się zgodnie z GMP, brak specyfikacji mikrobiologicznej wszystkich składników, brak opisu metody zastosowanej do ustalenia daty minimalnej trwałości produktu, brak systemu zapewnającego, że dokumentacja kosmetyku jest przechowywana przez okres 10 lat od dnia wprowadzenia do obrotu ostatniej partii danego produktu, nie określono rodzaju produktu kosmetycznego, brak uzasadnienia wskazanej daty minimalnej trwałości lub terminu trwałości po otwarciu opakowania (PAO),
- **w zakresie oznakowania opakowań jednostkowych - 22 zakłady.** Wymagań nie spełniały **4** wytwórnie - z uwagi na użycie nieprawidłowego sformułowania określającego termin trwałości, użycie określenia „składniki” zamiast „ingredients” i „nr serii” zamiast „nr partii”, wskazanie, iż nr partii odpowiada „dacie przydatności do użycia” a nie „dacie minimalnej trwałości”, użycie oświadczeń tj: „działa na rdzeń włosa poprawiając jego strukturę” oraz „gwarantem sukcesu jest fakt pozyskiwania surowców ze znanych od wielu lat plantacji”, które nie znalazły potwierdzenia w przedstawionej przez zakład dokumentacji oraz z uwagi na fakt, iż oznakowanie wyrobu nie spełniało definicji produktu kosmetycznego ze względu na wskazanie do stosowania tj. „oparzenia słoneczne, zadrapania, otarcia naskórka”.

Ponadto w wytwórniach kosmetyków stwierdzono m.in. następujące nieprawidłowości:

- niewłaściwa jakość zdrowotna produkowanej henny do włosów z uwagi na stwierdzoną w wyniku badań laboratoryjnych ponadnormatywną ogólną liczbę drobnoustrojów tlenowych mezofilnych w 1g,

- brak zgłoszenia kosmetyków za pośrednictwem portalu CPNP,
- brak pełnej dokumentacji dla produktów kosmetycznych (m.in. w raporcie bezpieczeństwa brak wyszczególnionych dostawców surowców, nazw kompozycji zapachowych z wyszczególnieniem substancji alergizujących).

W wyniku działań podjętych przez organy PIS woj. łódzkiego (6 decyzji administracyjnych) wycofane zostały z obrotu handlowego produkty kosmetyczne - henny do włosów zakwestionowane pod względem parametrów mikrobiologicznych oraz wyegzekwowano usunięcie ww. nieprawidłowości.

JAKOŚĆ ZDROWOTNA MATERIAŁÓW I WYROBÓW PRZEZNACZONYCH DO KONTAKTU Z ŻYWNOŚCIĄ ORAZ KOSMETYKÓW

W 2014 roku przebadano laboratoryjnie **91 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością**. Zakwestionowano **2 próbki** z uwagi na nieprawidłowe znakowanie (brak podania numeru partii lub innego oznaczenia identyfikującego wyrób).

Ponadto zbadano **102 próbki kosmetyków**. Zakwestionowano **3 próbki**, w tym: **2** (henna do włosów) z uwagi na ponadnormatywną ogólną liczbę drobnoustrojów tlenowych mezofilnych w 1g i nieprawidłowe oznakowanie oraz **1** (henna do włosów) - z powodu nieprawidłowego oznakowania.

JAKOŚĆ ZDROWOTNA ŚRODKÓW SPOŻYWCZYCH KRAJOWYCH PRODUKOWANYCH W NADZOROWANYCH ZAKŁADACH ORAZ ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W OBROcie W OBIEKTACH ZLOKALIZOWANYCH NA TERENIE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

W roku 2014 przeprowadzono badania laboratoryjne krajowych środków spożywczych produkowanych w nadzorowanych zakładach oraz znajdujących się w obrocie w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego:

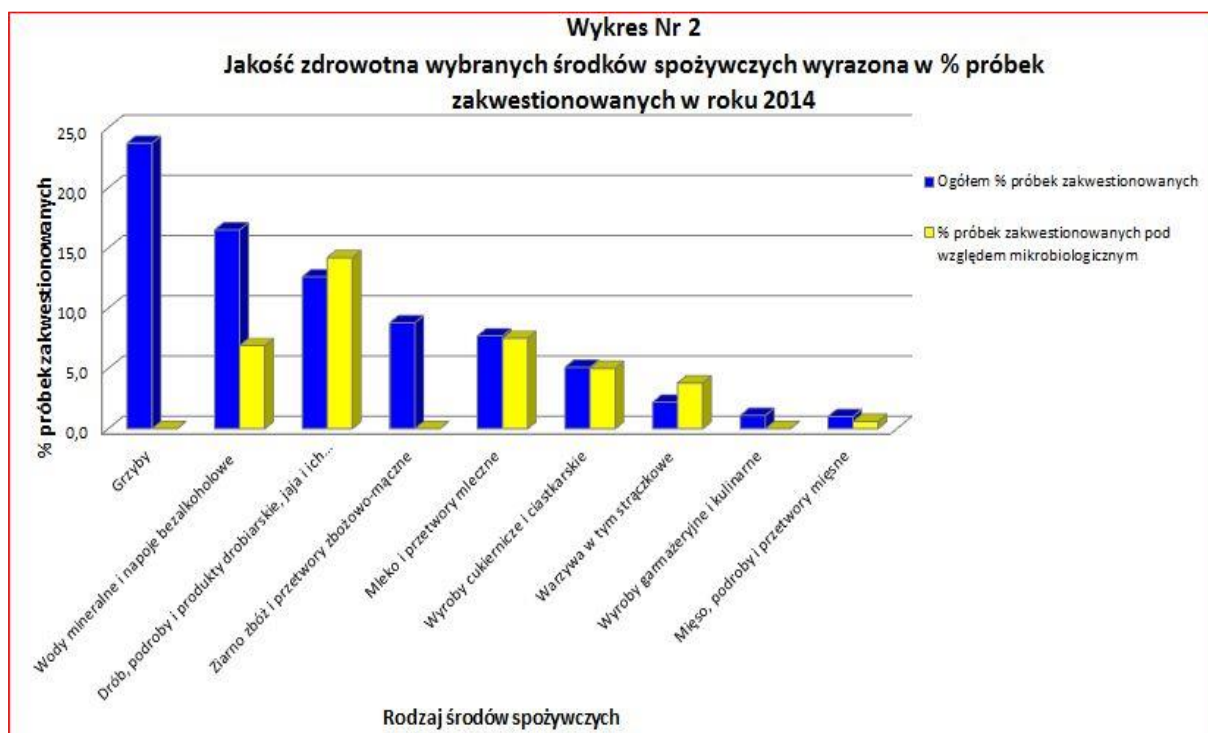
- ogółem w zintegrowanym laboratorium PIS woj. łódzkiego zbadano **3671** próbek środków spożywczych, z czego zdyskwalifikowano - **195** tj. **5,3%**,
- pod względem parametrów mikrobiologicznych zbadano **2 406** próbek, zdyskwalifikowano - **108**, tj. **4,5 %**,
- pod względem parametrów chemicznych zbadano **1 122** próbki, zdyskwalifikowano **8** próbek, tj. **0,7 %**.

Oceniono **2139** próbek środków spożywczych krajowych pod względem znakowania. Aktualnym przepisom dotyczącym znakowania środków spożywczych nie odpowiadało **37** próbek tj. **1,7 %**.

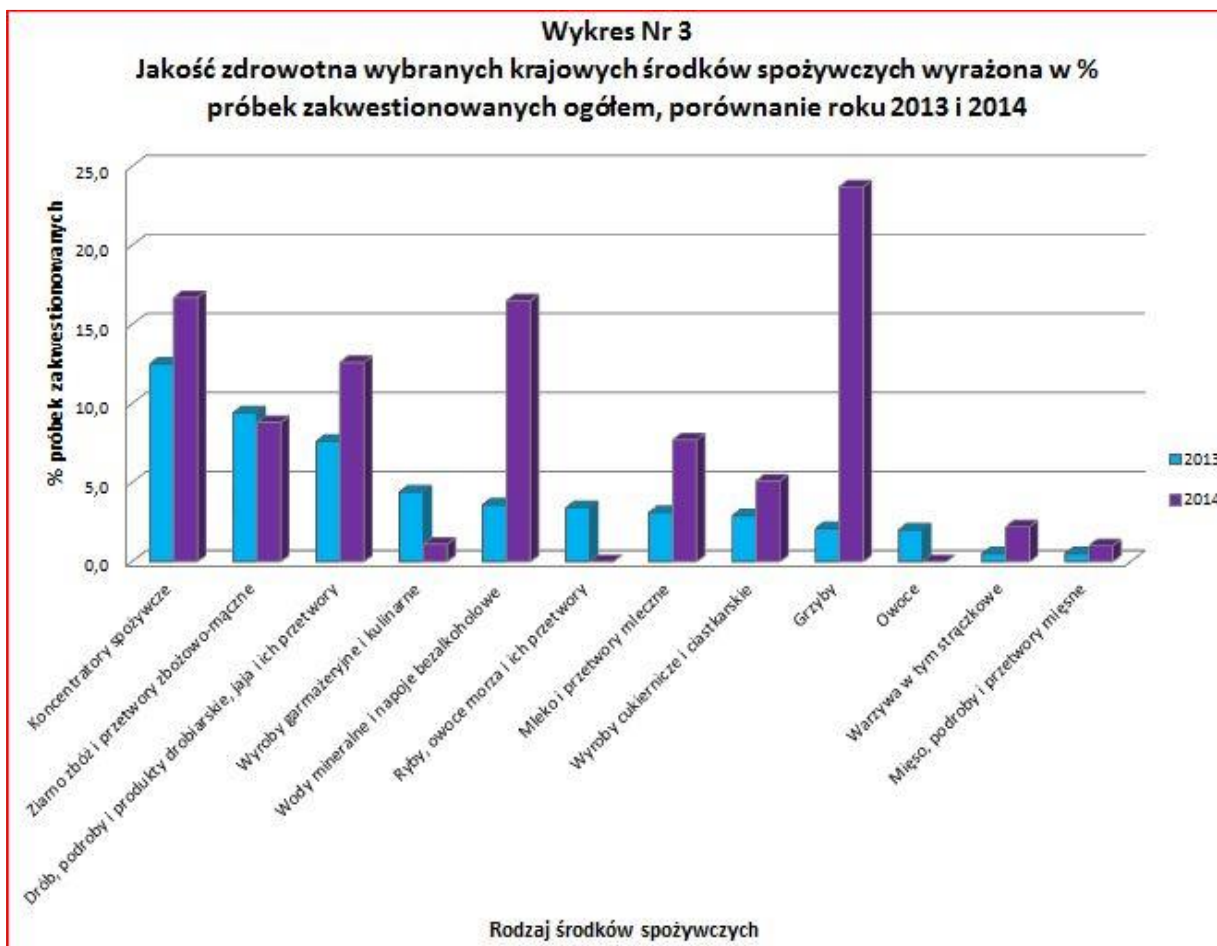
Grupy krajowych środków spożywczych według % próbek kwestionowanych oraz główne przyczyny zakwestionowania – 2014 rok

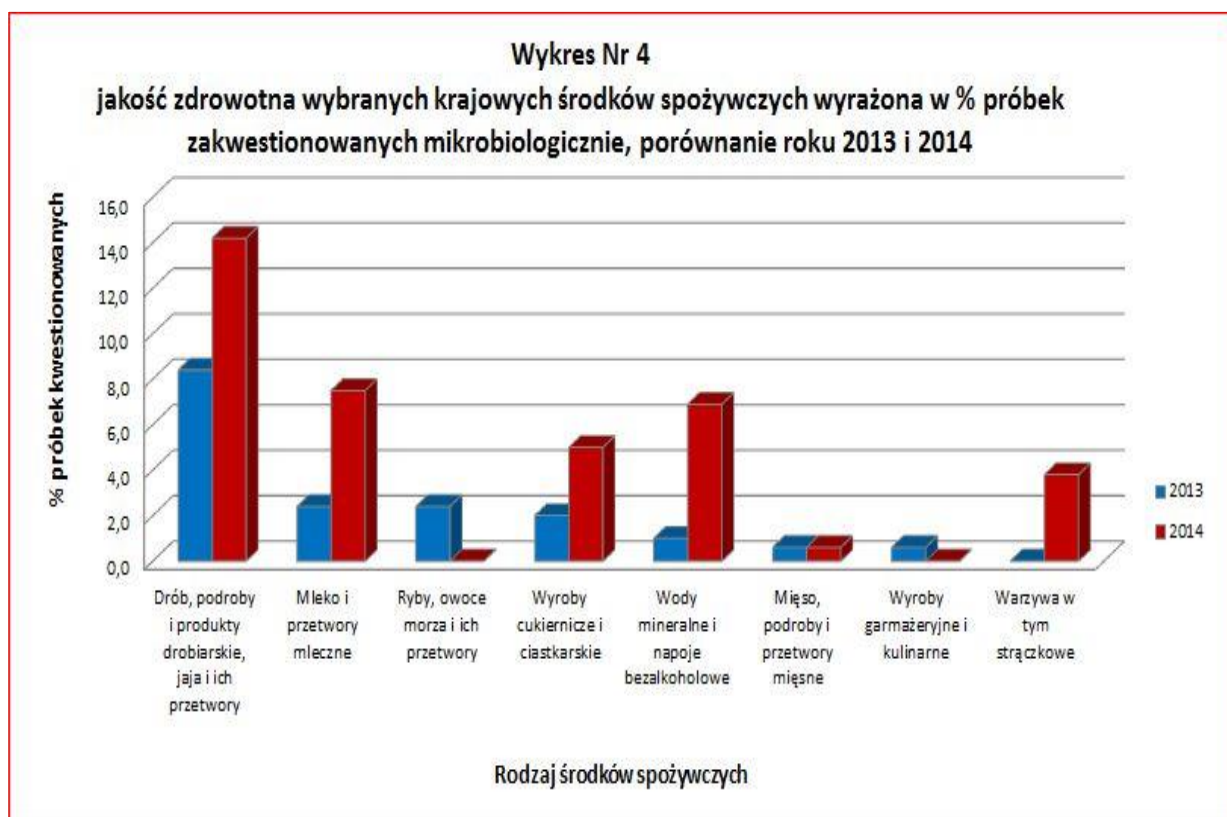
Lp	Rodzaje próbek	Ogółem			Mikrobiologicznie			Główne przyczyny zakwestionowania
		zbad.	zakw.	% zakw.	zbad.	zakw.	% zakw.	
1.	Grzyby	59	14	23,7	0	0	0	- wysoka zawartość rtęci, - zmienione cechy organoleptyczne - zacierwienie pierwotne - nieprawidłowe znakowanie
2.	Koncentraty spożywcze	18	3	16,7	0	0	0	- zmienione cechy organoleptyczne
3.	Wody mineralne i napoje bezalkoholowe	158	26	16,5	116	8	6,9	- obecność paciorkowców kałowych, - obecność bakterii z grupy coli, - zmienione cechy organoleptyczne, - nieprawidłowe znakowanie
4	Suplementy diety	112	17	15,2	44	0	0	- nieprawidłowe znakowanie, - zmienione cechy organoleptyczne
5.	Drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory	151	19	12,6	127	18	14,2	- obecność pałeczek Salmonella enteritidis, Salmonella z gr. 07 (C1), Salmonella z gr. 08 (C2), Salmonella z gr. 09 (D1), - nieprawidłowe znakowanie
6.	Kawa, herbata, kakao, herbatki owocowe i ziołowe	17	2	11,8	4	0	0	- nieprawidłowe znakowanie
7.	Ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne	136	12	8,8	15	0	0	- przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu ochratoksyny A, deoksynivalenolu, - zmienione cechy organoleptyczne, - nieprawidłowe znakowanie
8.	Mleko i przetwory mleczne	653	50	7,7	603	45	7,5	- nadmierne zanieczyszczenie bakteriami z rodziny Enterobacteriaceae - zmienione cechy organoleptyczne, - nieprawidłowe znakowanie
9.	Inne środki spożywcze	19	1	5,3	6	0	0	- zmienione cechy organoleptyczne
10.	Wyroby cukiernicze i ciastkarskie	646	33	5,1	615	31	5,0	- obecność pałeczek Salmonella enteritidis, Salmonella z gr. 09 - nadmierna liczba Bacillus cereus, - nieprawidłowe znakowanie
11.	Warzywa w tym strączkowe	460	10	2,2	130	5	3,8	- obecność Listeria monocytogenes, - obecność Escherichia coli, - przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości acetamiprydu, dimetoatu, chlorfenapyru, ditiokarbaminianów, - nieprawidłowe znakowanie
12.	Środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego	282	4	1,4	196	0	0	- przekroczenie maksymalnego dopuszczalnego poziomu barwnika E-104 (żółcień chinolinowa) - nieprawidłowe znakowanie
13.	Wyroby garmażeryjne i kulinarne	175	2	1,1	138	0	0	- zmienione cechy organoleptyczne
14.	Mięso, podroby i przetwory mięsne	196	2	1,0	160	1	0,6	- obecność pałeczek Salmonella enteritidis, Salmonella z gr. 04, - nieprawidłowe znakowanie

Jakość zdrowotną wybranych krajowych środków spożywczych, wprowadzanych do obrotu na terenie woj. łódzkiego, wyrażoną w % próbek zakwestionowanych w 2014 roku przedstawia wykres Nr 2.

Jakość zdrowotną wybranych krajowych środków spożywczych, wprowadzanych do obrotu na terenie woj. łódzkiego, wyrażoną w % próbek zakwestionowanych ogółem i mikrobiologicznie w 2014 r. w porównaniu do 2013 r. przedstawiają wykresy Nr 3 i Nr 4.

WNIOSKI

1. Odsetek obiektów niezgodnych z wymaganiami w stosunku do roku ubiegłego zmniejszył się i wyniósł **0,1%** (w 2013 r. - **0,3%**).
2. Wykonanie obowiązków wynikających z decyzji administracyjnych przez właścicieli wytwórni żywności przyczyniło się do poprawy warunków sanitarno-technicznych zakładów, zapewnienia właściwych warunków do czyszczenia i dezynfekowania sprzętu produkcyjnego, umywalk do mycia rąk oraz wymiany zniszczonego sprzętu.
3. W wyniku podejmowanych działań wyegzekwowano poprawę stanu sanitarno-technicznego pomieszczeń i urządzeń w zakładach żywienia zbiorowego, zapewnienie prawidłowego przebiegu procesów produkcyjnych oraz właściwej dezynfekcji termicznej naczyń stołowych.
4. Zwiększyła się liczba zakładów żywienia zbiorowego z wdrożonym systemem HACCP (% zakładów żywienia zbiorowego otwartego z wdrożonym systemem HACCP w 2014 r. wyniósł – **62,2**, a w 2013 r. – **61,5**;% zakładów żywienia zbiorowego zamkniętego z wdrożonym systemem HACCP w 2014 r. wyniósł - **80,2**, a w 2013 r. - **79,1**).
5. Na podstawie analizy wyników badań laboratoryjnych próbek środków spożywczych stwierdzono, iż w stosunku do roku ubiegłego zwiększył się % próbek zakwestionowanych (w 2014 r. odsetek próbek zdyskwalifikowanych wyniósł – **5,3**, a w 2013 r. – **2,8**).

Do grup środków spożywczych, których jakość zdrowotna uległa pogorszeniu należą: wyroby cukiernicze i ciastkarskie, mleko i przetwory mleczne, drób, podroby i produkty drobiarskie, mięso, podroby i przetwory mięsne, warzywa, w tym strączkowe, grzyby, wody mineralne i napoje bezalkoholowe.

Do grup środków spożywczych, których jakość zdrowotna uległa poprawie należą: ziarna zbóż i przetwory zbożowo-mączne, wyroby garmażeryjne i kulinarne, ryby, owoce morza i ich przetwory, owoce.

6. W celu zapewnienia bezpieczeństwa żywności w 2015 r. będzie kontynuowany nadzór sanitarny szczególnie w zakresie:
- wdrażania i stosowania systemów kontroli wewnętrznej - zasad GHP/GMP oraz systemu HACCP w obiektach produkcji i obrotu żywnością zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego,
 - zachowania łańcucha chłodniczego od surowca do gotowego produktu wydawanego konsumentom, co ma szczególne znaczenie w przypadku środków spożywczych łatwo psujących się,
 - warunkami produkcji ciast z kremem oraz wód źródlanych.

Przygotowała:

Bożena Kaczmarczyk

Kierownik

Oddziału Nadzoru

Higieny Żywności, Żywienia i Przedmiotów Użytku WSSE

W ZAKRESIE HIGIENY RADIACYJNEJ

1. Nadzór bieżący

1) **Medyczne Pracownie Rentgenowskie**

Na terenie województwa łódzkiego znajdują się **807** medycznych pracowni rentgenowskich użytkujących **1234** aparaty rtg.

W kontakcie z promieniowaniem X pracuje łącznie ok. **2070** osób.

W roku 2014 r. Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny wydał **344** zezwoleń na uruchomienie aparatury i pracowni rentgenowskich medycznych. Wydane zezwolenia uwzględniały nowe wymagania w zakresie dokumentacji jednostek, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Egzekwowano i weryfikowano wykonywanie obowiązków z zakresu ochrony radiologicznej pacjenta, w szczególności wykonywania testów akceptacyjnych kontroli jakości parametrów fizycznych nowo instalowanej aparatury rtg.

W 2014 r. pracownicy Oddziału przeprowadzili łącznie **279** kontroli w **255** pracowniach rtg. Kontrole wykonywane i dokumentowane były zgodnie z obowiązującymi procedurami wprowadzonymi przez Głównego Inspektora Sanitarnego.

W roku 2014 r. nie stwierdzono potwierdzonego przypadku przekroczenia limitu dawki pracowników zatrudnionych w kontakcie z promieniowaniem X

Podczas kontroli wykonano **2785** pomiarów mocy dawek promieniowania X przy **330** stanowiskach rtg, sprawdzając stan osłon przed promieniowaniem X oraz narażenie na stanowiskach pracy i w miejscach przebywania ludzi.

Stan ochrony przed promieniowaniem jonizującym w większości diagnostycznych pracowni rentgenowskich jest zadowalający. Personel obsługujący aparaty rtg otrzymuje dawki promieniowania wielokrotnie niższe od dawek granicznych i w większości objęty jest dozymetrią indywidualną. W roku 2014 w placówkach z terenu województwa łódzkiego nie było przypadków nadmiernego napromieniowania pracowników.

2) **Zakłady stosujące urządzenia wytwarzające pola e-m 0-300 GHz**

Na terenie województwa w 2014 r. znajdowało się **174** zakłady stosujące urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości. Pracownicy Oddziału przeprowadzili **20** kontroli w **14** zakładach. Podczas kontroli sprawdzano przestrzeganie zasad BHP przy stosowaniu urządzeń wysokiej częstotliwości, kontrolowano ważność protokołów pomiarowych natężenia pola w otoczeniu urządzeń oraz szkoleń i specjalistycznych badań lekarskich pracowników obsługujących urządzenia.

W 2014 r. nie stwierdzono nadmiernej ekspozycji pracowników na działanie pól elektromagnetycznych.

W zakresie nadzoru nad zakładami stosującymi urządzenia wytwarzające pola e-m należy stwierdzić, że urządzenia będące źródłami pól elektromagnetycznych stosowane zarówno w ochronie zdrowia jak i przemyśle są eksploatowane zgodnie z zasadami BHP. W ostatnich latach obserwuje się stopniowy spadek liczby pól e-m oraz zmniejszenie się wskaźnika ekspozycji pracowników zatrudnionych w narażeniu na działanie pól elektromagnetycznych, ponieważ stare urządzenia są stopniowo zastępowane bardziej nowoczesnym sprzętem.

2. Monitoring skażeń promieniotwórczych środowiska i żywności na terenie województwa

W ramach Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Łodzi w roku 2014 działała 1 Placówka Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych. Placówka prowadziła pomiary w zakresie monitoringu państwowego służącego do oceny sytuacji radiacyjnej kraju, oraz w ramach nadzoru nad bezpieczeństwem żywności.

Pobierano próby a następnie prowadzono pomiary skażeń promieniotwórczych: mleka i innych produktów żywnościowych jak: mięso, ryby, drób, jaja, warzywa i owoce, pasze oraz woda powierzchniowa przeznaczona do spożycia z ujęć wodociągu łódzkiego.

3. Zdarzenia radiacyjne o zasięgu wojewódzkim

W roku 2014 nie stwierdzono wystąpienia zdarzenia radiacyjnego o zasięgu wojewódzkim.

Przygotowała:

*Agata Majczak
p.o. Kierownika
Oddziału Higieny Radiacyjnej WSSE*

W ZAKRESIE ZAPOBIEGAWCZEGO NADZORU SANITARNEGO

Działania wykonywane w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego odgrywają znaczącą rolę w ochronie zdrowia publicznego m.in. poprzez wymaganie przy opiniowaniu dokumentów planistycznych odpowiedniego zagospodarowania terenów, a na etapie planowania inwestycji poprzez uzgadnianie dokumentacji projektowej i opiniowanie warunków realizacji przedsięwzięć. Zapobiegawczy nadzór sanitarny sprawowany przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej uczestnicząc w dopuszczeniu do użytkowania obiektów egzekwuje w nich właściwy stan sanitarno – zdrowotny, w taki sposób aby w trakcie eksploatacji nie powodowały zagrożeń dla zdrowia i życia ludzi.

Do spraw załatwionych w 2014 r. przez Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi oraz państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych w zakresie opiniowania warunków realizacji przedsięwzięć i uzgodnień projektów budowlanych wyróżnić należy: uzgodnienie projektu budowlanego dotyczącego rozbudowy, nadbudowy przebudowy i zmiany sposobu użytkowania budynku technicznego z przeznaczeniem na oddział rehabilitacji dziennej dzieci z zaburzeniami wieku rozwojowego dla potrzeb Powiatowego Centrum Medycznego Sp. z o.o., NZOZ Szpital Powiatowy w Wieruszowie, uzgodnienie projektu budowlanego dotyczącego rozbudowy i zmiany sposobu użytkowania części budynku zaplecza socjalnego na przychodnię zdrowia w Kutnie (w zakresie pomieszczeń przeznaczonych na pracownię rezonansu magnetycznego), uzgodnienie projektu budowlanego rozbudowy poradni rehabilitacyjnej w Brzezinach, uzgodnienie projektu budowlanego rozbudowy stacji uzdatniania wody w Skotnikach (gm. Zgierz), zaopiniowanie warunków realizacji dla przedsięwzięcia inwestycyjnego polegającego na budowie tunelu wielobranżowego obejmującego m.in. budowę konstrukcji tunelu, tory kolejowe wraz z trakcją oraz instalacje telekomunikacyjne, srk, wodno – kanalizacyjne w ramach zadania „Modernizacja linii kolejowej Warszawa - Łódź”, zaopiniowanie warunków realizacji dla inwestycji polegającej na budowie stacji demontażu pojazdów wycofanych z eksploatacji w Brzezinach.

Na poprawę warunków higienicznych i zdrowotnych, a tym samym na poprawę stanu sanitarnego województwa mają wpływ obiekty, gdzie prowadzona będzie działalność lecznicza (pracownie rtg, szpitale, gabinety lekarskie i inne) oraz budynki oświaty i nauki, w których dopuszczeniu do użytkowania uczestniczyły organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W roku 2014 Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi ze względu na swoje kompetencje brał udział w dopuszczeniu do użytkowania: placówki opiekuńczo – wychowawczej typu rodzinnego w Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Sulejowie, zakładu rehabilitacji w Centrum Medycznym BORUTA Sp. z o.o. w Zgierzu, zespołu pomieszczeń rehabilitacji dla potrzeb Powiatowego Centrum Medycznego Sp. z o.o., NZOZ Szpital Powiatowy w Wieruszowie, budynku łącznika wraz z apteką oraz gabinetami lekarskimi łączącym Tomaszowskie Centrum Zdrowia oraz Centrum Diagnostyki i Terapii Onkologicznej w Tomaszowie Mazowieckim, Zakładu Aktywności Zawodowej w Wieruszowie oraz pracowni rezonansu magnetycznego w budynku Szpitala Miejskiego im. dr K. Jonschera w Łodzi.

Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni województwa łódzkiego uczestniczyli w dopuszczeniu do użytkowania m.in.: bloku operacyjnego w budynku Oddziału Medycyny Paliatywnej oraz Oddziału Chirurgii Endokrynologicznej, Ogólnej i Onkologicznej - Kliniki Chirurgii Endokrynologicznej w Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym im. M. Kopernika w Łodzi, Kliniki Kardiologii usytuowanej w budynku Szpitala Pediatrycznego Instytutu Centrum Zdrowia Matki Polki w Łodzi, Oddziału Chorób Zakaźnych, Tropikalnych i Pasożytniczych dla Dzieci – Klinika Chorób Zakaźnych Dzieci UM oraz bloku operacyjnego Oddziału Kardiologii w Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalu im. dr Wł. Biegańskiego w Łodzi, ośrodka terapii uzależnień w Karnicach, niepublicznego przedszkola w Poddębicach, budynku gminnego ośrodka kultury w Leśmierzu, Państwowej

Szkoły Muzycznej w Sieradzu, hospicjum w Sieradzu, ośrodka rehabilitacji kardiologicznej dziennej w Piotrkowie Trybunalskim, budynku Powiatowego Centrum Zdrowia Sp. z o.o. w ramach Szpitala Powiatowego w Brzezinach, punktu przedszkolnego w Wolborzu, budynku sali gimnastycznej przy Zespole Szkół Ponadgimnazjalnych w Szczercowie, budynku szkolno-przedszkolnego oraz przedszkola „Akademia Uśmiechu” w Bełchatowie.

Obiektami mającymi wpływ na poprawę gospodarki gruntowo-wodnej w regionie uruchomionymi w minionym roku są m.in. stacje uzdatniania wody w Porczynach oraz w Opocznie, oczyszczalnia ścieków w miejscowości Kruszewiec Kol. (gm. Opoczno), instalacja do podczyszczania ścieków technologicznych dla potrzeb EMO-FARM w Ksawerowie oraz sieć kanalizacji sanitarnej i deszczowej w gminie Dobroń.

W 2014 roku ogólna liczba stanowisk zajętych w ramach zapobiegawczego nadzoru sanitarnego przez Państwową Inspekcję Sanitarną kształtowała się na poziomie 8640.

Podsumowując w trakcie opiniowania i uzgadniania organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej wymagają stosowania rozwiązań projektowych gwarantujących zachowanie w obiektach właściwych warunków higienicznych i zdrowotnych oraz wyeliminowanie lub maksymalne ograniczenie niekorzystnego oddziaływania przedsięwzięć na środowisko, a tym samym na zdrowie ludzi. Dzięki tym działaniom, po realizacji przedsięwzięć zgodnie z uzgodnionymi projektami i zaopiniowanymi przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej warunkami należy spodziewać się sukcesywnej poprawy stanu sanitarnego województwa łódzkiego.

Przygotowała:

Bogusława Wrona

Kierownik

Oddziału Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego WSSE

W ZAKRESIE PROMOCJI ZDROWIA, BIOSTATYSTYKI I HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

PION PROMOCJI ZDROWIA

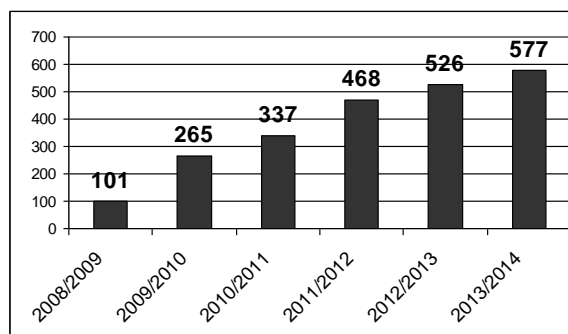
I. Redukcja zagrożeń zdrowotnych wynikających z używania wyrobów tytoniowych oraz narażenia na bierne palenie

Zmniejszenie rozpowszechnienia palenia tytoniu jest jednym z celów Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu na lata 2014-2018. Palenie tytoniu zostało uznane jako najważniejszy, poddający się redukcji, czynnik ryzyka chorób sercowo-naczyniowych, nowotworowych, chorób układu oddechowego oraz mających wpływ na zdrowie noworodków.

Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego realizowane w ramach Programu Ograniczania Zdrowotnych Następstw Palenia Tytoniu skierowane są do grupy dzieci i młodzieży oraz osób dorosłych.

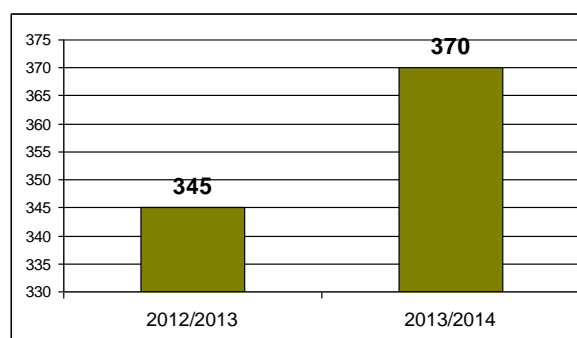
1/ Profilaktyka palenia tytoniu wśród dzieci i młodzieży szkolnej

A/ W roku szkolnym 2013/2014 zrealizowana została VI edycja Programu edukacji Przedszkolnej „Czyste powietrze wokół nas”. W województwie łódzkim w zajęciach edukacyjnych uczestniczyło **18 854** dzieci w wieku 3-6 lat z **347** przedszkoli i **230** oddziałów przedszkolnych oraz innych form wychowania przedszkolnego.

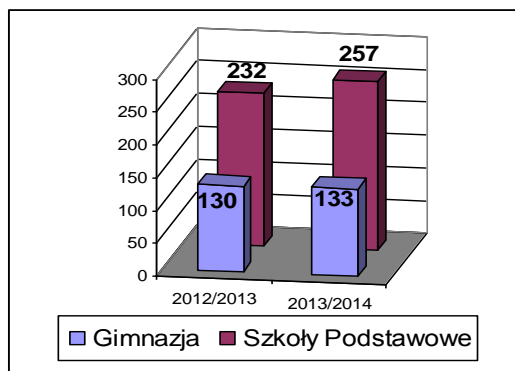
Zwiększenie liczby placówek realizujących program w poszczególnych latach

B/ Uczniowie klas I-III w **370** szkołach podstawowych województwa łódzkiego (**43,7%** placówek) uczestniczyli w realizacji Programu „Nie pal przy mnie, proszę”. Łącznie w zajęciach edukacyjnych w roku szkol. 2013/2014 wzięło udział **23 112** uczniów.

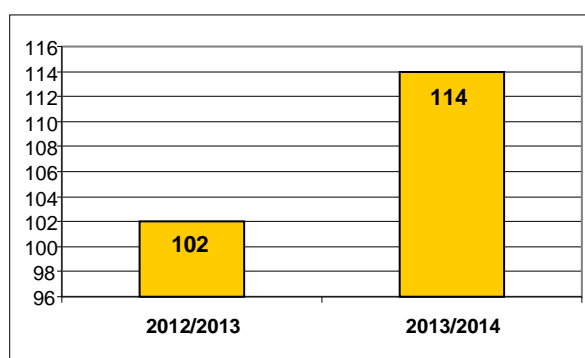
Wzrost liczby szkół realizujących program w stosunku do poprzedniego roku

C/ Program Edukacyjny „Znajdź właściwe rozwiązanie” skierowany do uczniów starszych klas szkół podstawowych oraz uczniów szkół gimnazjalnych zrealizowany był w roku szkolnym 2013/2014 w województwie łódzkim łącznie w **390** szkołach. W działaniach z zakresu programu brało udział **24 890** uczniów, z czego **9 761** uczniów z **257** szkół podstawowych (**30,4%** placówek w województwie) oraz **15 129** uczniów ze **133** szkół gimnazjalnych (**40%** placówek w województwie).

Udział szkół realizujących program w latach szkolnym 2012/13 i 2013/14

D/ Z inicjatywy Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Łodzi w szkołach podstawowych województwa łódzkiego realizowany jest Wojewódzki Program Edukacyjny Profilaktyki Gruźlicy „Zadbaj o swoje płuca”, który od 2008 r., od kiedy uzyskał akceptację Głównego Inspektora Sanitarnego realizowany jest w całym województwie. W roku szkolnym 2013/2014 w programie uczestniczyło 11 002 uczniów oraz 2 257 rodziców i opiekunów ze 114 szkół podstawowych woj. łódzkiego.

Wzrost liczby szkół realizujących program w stosunku do poprzedniego roku

2/ Profilaktyka palenia tytoniu skierowana do osób dorosłych

A/ Pracownicy Pionu Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej Województwa Łódzkiego organizowali w 2014 r. wzorem lat ubiegłych obchody Światowego Dnia bez Tytoniu (31 maja) oraz Światowego Dnia Rzucania Palenia (trzeci czwartek listopada). We wszystkich powiatach realizowane są cyklicznie kampanie społeczne, eventy, happeningi, punkty informacyjno-konsultacyjne oraz konkursy i quizy adresowane do społeczności lokalnych w placówkach opieki zdrowotnej, centrach handlowych, instytucjach użyteczności publicznej, instytucjach kultury, placówkach oświatowych, na uczelniach wyższych oraz w przestrzeni miejskiej.

B/ Profilaktyka palenia tytoniu w zakładach pracy. W 2014 r. w województwie łódzkim pracownicy Inspekcji Sanitarnej zrealizowali łącznie w **60** zakładach pracy spotkania dla **2756** osób, które były poświęcone szkodliwości palenia i narażenia na bierne wdychanie dymu tytoniowego oraz korzyści wynikających z rzucenia nałogu.

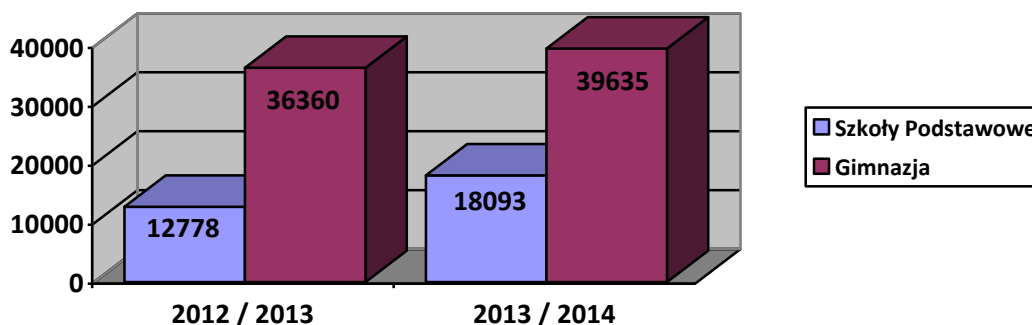
II. Profilaktyka otyłości wśród dzieci i młodzieży szkolnej oraz promocja aktywności fizycznej, prawidłowego odżywiania i zdrowego stylu życia

W zakresie poprawy sposobu żywienia ludności i jakości zdrowotnej żywności oraz zmniejszenia występowania otyłości wśród Polaków Narodowy Program Zdrowia na lata 2007-2015 zakłada między innymi upowszechnianie zasad prawidłowego żywienia w tym szczególnie w szkołach, upowszechnianie wiedzy o składzie i wartości odżywczej produktów żywnościowych oraz o znakowaniu żywności w celu umożliwienia konsumentom dokonania świadomego wyboru.

Jak podaje raport PZH z 2012 r. „Sytuacja zdrowotna ludności Polski i jej uwarunkowania” nadwaga stanowi jeden z najbardziej rozpowszechnionych problemów zdrowotnych związanych ze stylem życia. Nadwaga i otyłość są podstawowymi czynnikami ryzyka wielu chorób przewlekłych (w tym nadciśnienia tętniczego, chorób serca, układu oddechowego, cukrzycy typu II), a także przedwczesnej śmierci. W Polsce problem ten staje się coraz poważniejszy. Na tle innych krajów Polska wypada gorzej niż przed kilku laty. Obecnie odsetek mężczyzn z nadwagą lub otyłością należy do najwyższych w Unii Europejskiej podczas gdy jeszcze w 2004 roku plasowaliśmy się w dolnej połowie analogicznego zestawienia. Rozpowszechnienie tego problemu wśród kobiet lokuje nas w środkowej grupie krajów unijnych. Problem nadwagi i otyłości narasta w ostatnich latach również wśród młodzieży obu płci, choć częściej dotyczy chłopców.

1/ Począwszy od roku 2006 realizowany jest Program „Trzymaj Formę” skierowany do uczniów starszych klas szkół podstawowych oraz uczniów szkół gimnazjalnych. Współorganizatorami Programu są: Główny Inspektorat Sanitarny oraz Stowarzyszenie „Polska Federacja Producentów Żywności” w ramach realizacji strategii WHO dotyczącej diety, aktywności fizycznej i zdrowia. Celem programu "Trzymaj Formę!" jest edukacja w zakresie kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród młodzieży szkolnej poprzez promocję zasad aktywnego stylu życia i zbilansowanej diety.

W roku szkolnym 2013/14 zrealizowana została w woj. łódzkim VIII edycja programu, w której uczestniczyło łącznie **57 728** uczniów z **511** szkół: **18 093** uczniów z **259** szkół podstawowych oraz **39 635** uczniów z **252** szkół gimnazjalnych.

Wzrost liczby uczniów uczestniczących w realizacji programu w roku szkolnym 2013/2014 w porównaniu z rokiem ubiegłym

W 2014 r. Państwowa Inspekcja Sanitarna zorganizowała i zrealizowała we współpracy z Agencją Rynku Rolnego - Oddział w Łodzi III Wojewódzką Olimpiadę Wiedzy o Racjonalnym Żywieniu dla uczniów szkół gimnazjalnych realizujących Program Trzymaj Formę. W etapie powiatowym Olimpiady uczestniczyło 176 uczniów, natomiast w etapie wojewódzkim w zmaganiach brały udział **24** osoby.

2/ W roku szkolnym 2013/2014 Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego włączyła się w realizację programu „Moje dziecko idzie do szkoły”. Program zrealizowano w 13 szkołach podstawowych. Wzięło udział w nim **660** uczniów oraz **830** rodziców i opiekunów.

Celem programu jest podniesienie poziomu wiedzy rodziców dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym na temat zdrowego stylu życia oraz ukształtowaniu prawidłowych zachowań zdrowotnych.

3/ Światowy Dzień Zdrowia WHO w 2014 r. obchodzony był pod hasłem „Choroby przenoszone przez wektory”. Działania realizowane przez Państwową Inspekcję Sanitarną skierowane były do ogółu społeczności lokalnej. Dla uczestników obchodów Światowego Dnia Zdrowia przygotowano: szkolenia, wykłady, prelekcje, konkursy, imprezy profilaktyczne oraz punkty informacyjno-konsultacyjne. Również lokalne media włączyły się w promowanie tematyki chorób przenoszonych przez wektory. Z szacunkowych danych odbiorcami działań w województwie było **57** tysięcy osób.

4/ X Wojewódzka Konferencja Profilaktyczna „Zdrowy przedszkolak”

W konferencji uczestniczyli nauczyciele i dyrektorzy przedszkoli i oddziałów przedszkolnych oraz szkół podstawowych, pielęgniarki oraz koordynatorzy programów profilaktycznych z Łodzi i z terenu województwa łódzkiego. Łącznie uczestniczyło **113** osób. Tematyka zaprezentowanych wykładów miała na celu popularyzację wiedzy dotyczącej rozpoznawania zagrożeń zdrowotnych, sposobów zapobiegania oraz trwałego kształtowania prozdrowotnych nawyków wśród dzieci.

III. Profilaktyka uzależnień i używania narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych

Raport Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi – „Picie alkoholu i używanie narkotyków przez młodzież szkolną na terenie województwa łódzkiego” opublikowany w 2011 r. pokazuje, że zażywanie substancji psychoaktywnych nie jest marginalnym zjawiskiem w środowisku młodych ludzi. Istotne jest obniżanie się wieku eksperymentowania z alkoholem i substancjami psychoaktywnymi oraz wzrost odsetka młodzieży, która ma kontakt z używkami. Wśród uczniów trzecich klas gimnazjum z dopalaczami eksperymentowało **17%** chłopców i **12%** dziewcząt, natomiast wśród uczniów drugich klas szkół ponadgimnazjalnych odsetek ten wynosi dla chłopców blisko **30%** a dla dziewcząt **15,5%**. Jeszcze wyższe wartości obserwuje się dla marihuany i haszyszu. Do eksperymentowania z tymi substancjami w grupie uczniów III klas gimnazjum przyznawało się ponad **26%** chłopców i ponad **18%** dziewcząt. Również w tym przypadku obserwuje się wzrost zainteresowania wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Wartości te dla uczniów II klas wynosiły dla chłopców ponad **45%** oraz dla dziewcząt ponad **28%**.

1/ W 2014 r. zrealizowana została pierwsza edycja Wojewódzkiej Kampanii Edukacyjnej Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego „Dopalaczom mówimy STOP – wybieramy zdrowie” pod patronatem Wojewody Łódzkiego.

Adresatami Kampanii są uczniowie szkół gimnazjalnych z terenu województwa łódzkiego, ich rodzice i opiekunowie a także nauczyciele i pedagodzy szkolni. Łącznie w **226** gimnazjach, w zajęciach edukacyjnych realizowanych w ramach kampanii uczestniczyło **30 586** uczniów. Zrealizowano również spotkania, w których uczestniczyło **16 163** rodziców.

Realizację kampanii w szkołach poprzedził cykl pięciu warsztatów dla szkolnych koordynatorów, w których uczestniczyły **334** osoby. Przeszkolone osoby realizują zajęcia profilaktyczne z uczniami oraz spotkania edukacyjne z rodzicami gimnazjalistów.

Docelowo w latach 2013-2015 planowane jest objęcie zasięgiem kampanii wszystkich szkół gimnazjalnych z obszaru województwa łódzkiego.

2/ Wojewódzka Stacja Sanitarno – Epidemiologiczna w Łodzi zorganizowała XI Wojewódzką Konferencję Profilaktyczną „Środowisko, rodzina, dziecko – w aspekcie uzależnień” dla pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej, przedstawicieli policji i straży miejskiej, przedstawicieli lokalnych władz samorządowych oraz osób pracujących z młodzieżą i zajmujących się rozwiązywaniem problemów zdrowotnych młodych ludzi z Łodzi i z terenu województwa łódzkiego. W konferencji wzięły udział **94** osoby. Jednym z kluczowych tematów konferencji były tzw. dopalacze, po które sięga młodzież oraz zjawisko eksperymentowania z substancjami psychoaktywnymi.

3/ Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego realizuje **Projekt „Profilaktyczny program w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od alkoholu, tytoniu i innych środków psychoaktywnych”**. Głównym celem projektu jest ograniczenie używania tytoniu, alkoholu i innych substancji psychoaktywnych przez kobiety w wieku prokreacyjnym, tj. między 15 a 49 rokiem życia. W ramach projektu realizowane są działania informacyjno-edukacyjne, oraz eventy dla społeczności lokalnych, m.in. punkty informacyjno-konsultacyjne oraz konferencje.

Jednym z komponentów projektu jest realizacja programu dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych „**ARS, czyli jak dbać o miłość?**”. W roku szkolnym 2013/2014 zrealizowana została I edycja programu, w którym uczestniczyły **142** szkoły; **4949** uczniów oraz **1602** rodziców.

Łącznie działaniami projektu w 2014 roku zostało objętych **95 619** osób.

4/ Dodatkowo powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne województwa łódzkiego zrealizowały działania profilaktyczne w formie spotkań edukacyjnych, konkursów i dystrybucji materiałów informacyjno-edukacyjnych. Działania te były skierowane do szkół ponadgimnazjalnych, ośrodków socjoterapii, świetlic środowiskowych, burs szkolnych, ośrodków szkolno-wychowawczych, domów dziecka, ośrodków pomocy społecznej oraz ośrodków kolonijnych /łącznie **146** placówek/. Adresatami tych działań była młodzież, dyrektorzy placówek, osoby pracujące z młodzieżą, wychowawcy oraz pracownicy pomocy społecznej i rodzice młodych osób.

Ponadto w mediach lokalnych oraz serwisach internetowych ukazywały się informacje poświęcone problematyce narkotyków i środków zastępczych. Łącznie odbiorcami było **62 665** osób, z czego blisko **55 000** to odbiorcy mediów lokalnych oraz serwisów internetowych.

IV Profilaktyka chorób nowotworowych

Jak podaje Państwowy Zakład Higieny w raporcie z 2012 r. „Sytuacja zdrowotna ludności Polski i jej uwarunkowania” nowotwory złośliwe są drugą co do częstości grupą przyczyn zgonów. Wśród kobiet w wieku 30-69 lat, jak również wśród ogółu Polaków w wieku 45-64 lata nowotwory stanowią największe zagrożenie życia. Wśród nowotworów złośliwych największe zagrożenie życia dla mieszkańców Polski stanowi nowotwór tchawicy, oskrzela i płuca (**24%** ogółu zgonów z nowotworów złośliwych). Wśród kobiet znaczącą przyczyną zgonów jest nowotwór piersi i rak szyjki macicy, które łącznie są przyczyną **17%** zgonów. Rak sutka jest przyczyną **13%** zgonów kobiet z powodu nowotworów. W województwie łódzkim zagrożenie życia kobiet z powodu raka piersi jest obecnie wyższe niż dziesięć lat wcześniej zarówno wśród ogółu kobiet jak i u kobiet w wieku 25-64 lata. Województwo łódzkie znajduje się również w niechlubnej czołówce jeśli chodzi o umieralność kobiet z powodu tego nowotworu. Natomiast rak szyjki macicy jest przyczyną **4%** zgonów kobiet z powodu nowotworów.

1/ W 2014 r. kontynuowana była Wojewódzka Strategia Prozdrowotna „Dzień dla zdrowia”, której podstawowym założeniem jest zorganizowanie jednodniowego przedsięwzięcia ukierunkowanego na edukację zdrowotną, którego odbiorcami są mieszkańcy jednej lub kilku gmin z każdego powiatu województwa łódzkiego.

Wojewódzka Strategia „Dzień dla zdrowia” dotychczas została **zrealizowana w 89 gminach** województwa łódzkiego (co stanowi **50%** wszystkich gmin w województwie).

Mieszkańcy gmin w ramach spotkań profilaktycznych uczestniczą w wykładach poświęconych profilaktyce i wczesnemu wykrywaniu nowotworów, chorobom układu krążenia, instruktażach samobadania piersi i pokazach udzielania pierwszej pomocy. Mogą również wykonać badania profilaktyczne; m.in. mammografię, cytologię, badanie PSA, EKG, pomiar ciśnienia krwi, poziom cukru, cholesterolu, tlenu węgla w wydychanym powietrzu oraz wskaźnik BMI.

2/ Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Łasku realizuje na swoim terenie program profilaktyki raka piersi „Pomóżmy sobie od dziś”. Program ma zachęcić młode kobiety do regularnej samokontroli piersi i konsultowania wszelkich zmian i niepokojących objawów ze specjalistą. W 2014 roku w instruktażach samobadania piersi uczestniczyło **28** kobiet.

3/ Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Rawie Mazowieckiej realizuje lokalnie Program profilaktyki raka piersi „Różowa wstążeczka” oraz Program profilaktyki raka szyjki macicy „Wybierz życie – pierwszy krok”. Odbiorcami programów są uczniowie szkół ponadgimnazjalnych. W 2014 r. w realizacji programów uczestniczyło **1400** uczniów.

V Profilaktyka HIV/AIDS

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa łódzkiego wszystkie działania z zakresu profilaktyki HIV/AIDS realizuje w ramach Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i zwalczania AIDS na lata 2012-2016.

1/ W 2014 roku w województwie łódzkim realizowano i koordynowano dwie kampanie multimedialne:

- **A/** Kampania informacyjna skierowana do środowisk medycznych (lekarzy podstawowej opieki zdrowotnej, ginekologów, pielęgniarek i położnych) – „Znam rekomendacje PTNAIDS, zalecam test na HIV”, której celem było wdrażanie aktualnych rekomendacji w zakresie testowania w kierunku HIV,

- **B/** Kampania „Jeden test – dwa życia. Zrób test na HIV. Dla siebie i swojego dziecka”, mającej na celu zmniejszenie liczby zakażeń HIV wśród nowo narodzonych dzieci oraz zwiększenie świadomości dotyczącej testowania w kierunku HIV wśród osób dorosłych

2/ Z okazji Walentynek – święta zakochanych, obchodzonego 14 lutego zorganizowano akcję profilaktyczną, mającą na celu zachęcanie młodych, pełnoletnich osób do wykonania testu w kierunku HIV. W siedzibie WSSE w Łodzi udostępnione zostały kartki Walentynkowe i podkładki dla osób zainteresowanych.

3/ W dniu 1 grudnia – Światowym Dniu Walki z AIDS na Uniwersytecie Medycznym w Łodzi zorganizowano punkt informacyjno-konsultacyjny, w którym pracownicy Oddziału Promocji Zdrowia, Biostatystyki i Higieny Dzieci i Młodzieży WSSE w Łodzi udzielali porad z zakresu HIV/AIDS oraz przekazywali materiały edukacyjne studentom i pracownikom uczelni.

Ogółem w 2014 r. działaniami edukacyjnymi z zakresu profilaktyki HIV/AIDS objęto **288 294** osoby.

PION HIGIENY DZIECI I MŁODZIEŻY

OCENA STANU SANITARNEGO PLACÓWEK NAUCZANIA I WYCHOWANIA NA TERENIE WOJ. ŁÓDZKIEGO W ROKU 2014

W 2014 roku pod nadzorem pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej znajdowały się 2553 placówki stałe, w których przebywało 455 460 dzieci i młodzieży oraz 1158 turnusów wypoczynku.

Żłobki i kluby dziecięce

Stopniowo ulega zwiększeniu baza placówek zapewniających opiekę dzieciom poniżej 3 roku życia – po wejściu w życie ustawy z dnia 4 lutego 2011 roku o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (Dz. U. 11 Nr 45, poz. 235). W roku 2014 funkcjonowało łącznie 91 (76 w 2013r.) żłobków i klubów dziecięcych. Powstało łącznie **20** nowych placówek (w tym **8** na terenie m. Łodzi), zaś 5 zakończyło swoją działalność np.: Niepubliczny Żłobek w Belchatowie.

Stan higieniczny – sanitarny tych placówek w większości przypadków nie budził zastrzeżeń, za wyjątkiem Żłobka Nr 5 w Łodzi. Natomiast poprawę stanu uzyskano m.in. w Żłobku nr 27 w Łodzi i NŻ w Radomsku (przeniesiony do nowego budynku).

Przedszkola

Na terenie województwa łódzkiego w 2014 roku funkcjonowało **787** przedszkoli (**739** w roku ubiegłym), a zatem wiele rozpoczęło nową działalność, np.: **11** w mieście Łodzi, **6** w pow. piotrkowskim, **4** placówki w pow. zgierskim.

Powstawały również oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych (np. **6** w pow. łowickim), które zostały zorganizowane celem zapewnienia dzieciom z terenów wiejskich możliwości korzystania z formy przedszkolnej.

Natomiast kilka placówek, z uwagi na małą liczbę dzieci, zakończyło działalność, np.: Punkt Przedszkolny w Białej Rawskiej.

Większość placówek posiadała dobre warunki lokalowe, za wyjątkiem kilkunastu znajdujących się w budynkach nieprzystosowanych (zbyt małe sale dydaktyczne, brak prawidłowych pomieszczeń na szatnie, niewystarczająca liczba urządzeń sanitarnych), głównie dotyczyło to przedszkoli wiejskich np.: w Strzelcach i Łaniętach (pow. kutnowski), w Zapolicach (pow. zduńskowolski).

W dalszym ciągu duży problem stanowi zły stan techniczny przedszkoli funkcjonujących na terenie miasta Łodzi, w związku z czym 35 placówek nadal jest objętych obowiązkiem wykonania decyzji administracyjnych, nałożonych przez PPIS w Łodzi (w tym 15 dotyczy złego stanu sanitarno-technicznego stolarki okiennej). Sytuacja uległa stopniowej poprawie: np. w 24 przedszkolach w Łodzi prowadzono prace remontowe, natomiast w Przedszkolu Nr 4 w Łęczycy przeprowadzono termomodernizację budynku.

Na poprawę warunków pobytu przedszkolaków wpływ miało także przeniesienie kilku placówek do budynków zapewniających dużo lepsze warunki lokalowe, np.: Przedszkole Nr 16 w Tomaszowie Mazowieckim – funkcjonuje w nowym budynku.

Powstało wiele nowych placów zabaw, np.: przy Przedszkolu w Twardej (pow. tomaszowski).

Wszystkie placówki zapewniły dostęp do bieżącej ciepłej wody w sanitariatach, a uchybienia w zakresie warunków do utrzymania higieny osobistej dotyczyły 7% placówek, w których nie zachowano standardów dostępności do urządzeń sanitarnych.

Dużym problemem wynikającym z tendencji tworzenia dodatkowych grup przedszkolnych, jest przekraczanie limitów miejsc w placówkach, co skutkuje koniecznością adaptowania sal rekreacyjnych na potrzeby nowotworzonych oddziałów, co wpływa na pogorszenie warunków do prowadzenia zajęć ruchowych, a także na niezachowanie standardów higienicznych w sanitariatach. Taka sytuacja ma miejsce np. w 7 przedszkolach w pow. zduńskowolskim, 4 w Piotrkowie Tryb.

Pracownicy pionu HDM PSSE woj. łódzkiego zwracali również uwagę na bezpieczeństwo dzieci uczestniczących w zabawach na świeżym powietrzu, a w szczególności sprawdzano zabezpieczanie piaskownic przed zanieczyszczeniami oraz realizowanie wymogu wymiany piasku, a także kontrolowano stan urządzeń na placach zabaw.

Szkoły

W roku 2014 na terenie województwa łódzkiego nadzorowano 1299 szkół różnego typu (w 2013 r. – 1 298), w tym 322 zespoły szkół. Kilka placówek uległo likwidacji, np.: 3 w pow. radomszczańskim, a także 6 na terenie m. Łodzi.

• Ocena stanu technicznego szkół

Stan techniczny budynków szkół ulega sukcesywnej poprawie, jednakże jest to proces powolny. W okresie wakacyjnym w większości szkół prowadzono drobniejsze prace remontowo-konserwatorskie, polegające m. in. na: odnawianiu ścian, sufitów w pomieszczeniach dydaktycznych, sanitariatach, ciągach komunikacyjnych, renowacji podłóg, armatury łazienkowej, mebli szkolnych.

Ponadto od kilku lat realizowany jest program termomodernizacji placówek oświatowych, w ramach którego w 2014 r. wykonano prace dociepleniowe, wymieniono stolarkę okienną i naprawiano dachy, np. w: SP Nr: 1, 152 i 169 w Łodzi, Gimnazjum Nr 1 w Łodzi, ZST-I w Łodzi, a także w: ZSSKR w Mieczysławowie (pow. kutnowski), SP Nr 5 w Łasku, SP Nr 4 w Łęczycy, ZS-P w Dobroszycach (pow. radomszczański), SP Nr 13 w Zduńskiej Woli, I LO w Piotrkowie Trybunalskim.

Dodatkowo w ok. 10% placówek przeprowadzono prace związane z rozbudową infrastruktury szkolnej, które polegały głównie na rozszerzeniu zaplecza dydaktycznego o nowe sale zajęć i bloki sportowe, a także oddaniu do użytku bloków żywieniowych i terenów rekreacyjnych (w tym placów zabaw).

W wielu placówkach powstały nowe ekopracownie w ramach projektu „Moja wymarzona ekopracownia” dofinansowanego z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska.

Najgorzej sytuacja przedstawia się na terenie miasta Łodzi, gdzie z uwagi na ograniczone środki finansowe, zakres prowadzonych prac remontowych był nadal niewystarczający w stosunku do potrzeb. Ogółem w złym stanie technicznym było **101** szkół - wydanych jest **83** decyzji PPIS i PWIS w Łodzi, a dodatkowo w związku z niezrealizowaniem nałożonych obowiązków, prowadzono postępowania egzekucyjne: w **18** szkołach nałożono grzywny w celu przymuszenia do realizacji nakazów.

- **Ocena warunków do utrzymania higieny osobistej**

Wszystkie szkoły na terenie województwa łódzkiego są skanalizowane, podłączone do wodociągów (**34%** posiada kanalizację miejscową), żadna nie posiada ustępów zewnętrznych.

Podczas bieżącego nadzoru pracownicy PIS woj. łódzkiego szczególną uwagę zwracali na zapewnienie uczniom odpowiednich warunków do utrzymania higieny osobistej. Dostęp do ciepłej bieżącej wody w pomieszczeniach sanitarnohigienicznych był w prawie wszystkich placówkach, za wyjątkiem **4**. Również w większości szkół był stały dostęp do mydła, papieru toaletowego i możliwość osuszania rąk. W przypadkach braków w tym zakresie wydawane były zalecenia pokontrolne (dot. **2%** szkół).

W części szkół stwierdzono również niezachowanie standardów dostępności do urządzeń sanitarnych.

Niemniej jednak wiele do życzenia w dalszym ciągu pozostawia stan sanitarno-techniczny sanitariatów zwłaszcza w łódzkich szkołach, w związku z czym wydanych jest **17** decyzji oraz zalecenia pokontrolne.

Od wielu lat, obserwuje się negatywne zjawisko dotyczące sporadycznego korzystania przez uczniów z natrysków po zajęciach sportowych. W dużym stopniu spowodowane jest to brakiem dostatecznego czasu podczas przerw międzylekcyjnych, a w niektórych przypadkach, także złego stanu technicznego natryskowni.

W **3%** szkół nie zachowane były standardy dostępności do urządzeń sanitarnych.

- **Infrastruktura do prowadzenia zajęć z wychowania fizycznego**

Infrastruktura do prowadzenia zajęć w-f w szkołach jest nadal niewystarczająca - brak możliwości prowadzenia zajęć ruchowych odnotowano w **8%** (szkoły nie posiadające własnych, korzystające jedynie z innych obiektów sportowych).

Ponadto, wiele szkół posiada tylko samo boisko (**8%**) bądź salę zastępczą (**4%**), w związku z czym dzieci w **10%** szkół ćwiczą na korytarzach. Najgorzej sytuacja w tym zakresie przedstawiała się w małych szkołach wiejskich.

W łódzkich placówkach stan sanitarny bloków wychowania fizycznego (sale gimnastyczne, natryskownie i przebieralnie) oceniono jako zły – ściany i sufity w tych obiektach w części były brudne, z płatami odpadającej farby, zniszczona stolarka okienna, ruchome parkiety. W tych placówkach z uwagi na powyższe nieprawidłowości trwają od wielu lat postępowania administracyjne (**40** decyzji), a w kilku wszczęto postępowania egzekucyjne.

Jednakże, w odniesieniu do całego województwa, w celu poprawy warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w 2014 r. wybudowano nowe bloki i hale sportowe, m.in. w: ZSP w Szczercowie, SP w Daszynie (pow. łęczycki), SP w Rossoszycy (pow. sieradzki), SP w Trzcianniej (pow. skierniewicki), ZS w Dietrzykowicach (pow. wierszowski), SP w Rudzie Bugaj (pow. zgierski) oraz zmodernizowano już istniejące, np. w: Gimnazjum Nr 1 w Kutnie, ZSZ Nr 1 w Zduńskiej Woli, ZSP w Sulejowie.

Urządzenia i sprzęt sportowy były w dobrym stanie technicznym, a nowozakupowany posiadał odpowiednie certyfikaty i atesty.

Na terenie województwa łódzkiego w 2014 r. powstały nowoczesne boiska, m.in. przy: SP Nr 4 w Kutnie, SP w Krośniewicach (pow. kutnowski), SP w Chorzewie (pow. pajęczański), Gimnazjum Nr 6 w Tomaszowie Mazowieckim. Jednakże w dwóch szkołach, z uwagi na bardzo zły stan nawierzchni PWIS w Łodzi w 2014 r. wyłączył z użytku boiska przy II LO w Łodzi, ZSO w Zgierzu – uczniowie tych placówek ćwiczą na sąsiednich „Orlikach” lub w pobliskich szkołach.

Poprawiła się natomiast sytuacja w szkołach podstawowych w zakresie zapewnienia warunków do prowadzenia zajęć ruchowych na świeżym powietrzu dla dzieci sześciolatków – oddano do użytku place zabaw (zwłaszcza w ramach projektu „Radosna Szkoła”), np.: przy ZS w Gołębiewku (pow. kutnowski), SP Lipnik (pow. pajęczański), SP w Parcicach (pow. wierszowski).

- **Warunki pracy ucznia**

Pracownicy pionu HDM oceniali zapewnienie właściwych warunków higieny procesu nauczania - sprawdzano dostosowanie mebli szkolnych do wzrostu dzieci oraz rozkłady zajęć lekcyjnych. Nieprawidłowo zestawionych i dostosowanych stanowisk było w **7%** skontrolowanych oddziałów, a w **2%** stwierdzono nieprawidłowości w rozkładzie zajęć lekcyjnych, które dotyczyły głównie przekroczenia liczby godzin lekcyjnych pomiędzy kolejnymi dniami tygodnia o ponad 1 godzinę.

Podczas bieżącego nadzoru sprawdzano także spełnienie wymogu zapewnienia warunków do pozostawiania w placówce podręczników i przyborów szkolnych – **90%** szkół stwarzało taką możliwość, jednakże często uczniowie z niej nie korzystali.

W szkołach z niewystarczającą bazą dydaktyczną wprowadzono system dwuzmianowy, tak miało miejsce np. w: **9** szkołach w pow. piotrkowskim, po **4** w pow. rawskim i tomaszowskim, po **2** w pow. sieradzkim, opoczyńskim i wieluńskim.

- **Substancje i preparaty chemiczne w szkolnych pracowniach**

Jak co roku prowadzony był nadzór nad odpowiednim przechowywaniem i oznakowaniem niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin w szkolnych pracowniach chemicznych oraz posiadaniem aktualnego ich spisu. W nadzorowanych placówkach uczniowie systematycznie zapoznawani byli z treścią kart charakterystyk w/w substancji, a w pracowniach chemicznych w widocznym miejscu znajdowały się regulaminy oraz instrukcje bhp, określające zasady bezpiecznego korzystania z wyposażenia.

Należy zauważyć, iż coraz więcej szkół po oddaniu do utylizacji przeterminowanych substancji chemicznych niebezpiecznych, rezygnuje z zakupu nowych i przeprowadzania doświadczeń, w zamian podczas zajęć wykorzystując prezentacje multimedialne.

- **Prowadzenie dożywiania uczniów**

Dożywianie prowadzone było przez **81%** szkół – głównie szkoły podstawowe i gimnazja, głównie w postaci obiadu jedno- lub dwudaniowego. W **57%** placówek posiłki przygotowywane były na miejscu. Natomiast tylko w **8%** szkół organizowane były śniadania.

Warsztaty szkolne i centra szkolenia zawodowego

Na terenie woj. łódzkiego w 2014 r. nadzorowano **19** warsztatów i centrów szkolenia zawodowego funkcjonujących samodzielnie, a także **25** warsztatów szkolnych wchodzących w skład zespołów szkół ponadgimnazjalnych.

Stan sanitarno - techniczny w tych placówkach ulega stopniowej poprawie, przykładem jest CKP w Piotrkowie Trybunalskim, gdzie przeprowadzono kompleksową termomodernizację. Natomiast uległy pogorszeniu warunki sanitarno-techniczne CKU w Łodzi, w związku z przeniesieniem placówki do innego budynku, co znalazło odzwierciedlenie w decyzji administracyjnej wydanej przez PWIS w Łodzi.

Placówki z pobytem całodobowym

Na terenie woj. łódzkiego w 2014 r. funkcjonowało **147** placówek z pobytem całodobowym, do których zalicza się:

- **placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym domy dziecka i pogotowia opiekuńcze,**
- **domy studenckie,**
- **bursy i internaty,**

- **młodzieżowe ośrodki wychowawcze i socjoterapii,**
- **specjalne ośrodki wychowawcze i szkolno-wychowawcze.**

Domy dziecka i placówki opiekuńczo-wychowawcze sukcesywnie dostosowują się do wymagań określonych w przepisach prawnych regulujących organizację pieczy zastępczej. W tym celu na terenie m. Łodzi utworzono nowe Domy Dziecka, funkcjonujące wcześniej jako grupy usamodzielnienia. Placówki te znajdowały się w dobrym stanie sanitarno-technicznym, jednakże w wielu przypadkach stwierdzano zacieki i zawilgocenia ścian i sufitów w natryskowniach, związane z niewłaściwą wentylacją w tych pomieszczeniach – wydawano zalecenia, które sukcesywnie były realizowane.

Warunki pobytu poprawiły się znacząco w Domu Dziecka w Tomaszowie Mazowieckim – przeniesiono do nowowyzbudowanego na ten cel budynku oraz w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej we Franciszkowie (pow. kutnowski) – wykonano remonty pomieszczeń i doposażono w sprzęt.

Bursy i internaty przeważnie wchodzą w skład zespołów szkół i specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych, a także funkcjonują samodzielnie. Placówki tego typu nadal wymagają przeprowadzenia prac remontowych oraz doposażenia w nowe meble, a ich stan sanitarno-techniczny był zazwyczaj dostateczny. Dzięki realizacji nakazów decyzji poprawę natomiast uzyskano np. w: Bursie Nr 11 w Łodzi, internatach: ZSCEZiU w Rawie Mazowieckiej, ZS Nr 1 w Zgierzu, ZSR w Czarnocinie (pow. piotrkowski).

Stan techniczny **domów studenckich** był na ogół zadowolający, za wyjątkiem V DS. PŁ., natomiast remont generalny wykonano w IV DS. UM w Łodzi.

W ub. roku wyrejestrowano 1 dom studenta „Mikrus” w Piotrkowie Tryb.

Specjalne ośrodki wychowawcze i szkolno-wychowawcze zapewniają naukę i opiekę dzieciom niepełnosprawnym fizycznie bądź umysłowo, a zatem obiekty, w których funkcjonują, w większości są dostosowane do zindywidualizowanego trybu nauczania. Poprawę uzyskano m.in. w SOSW nr 1 i SOSW nr 2 w Kutnie – zrealizowano obowiązki decyzji.

Stan sanitarno-techniczny **Młodzieżowych Ośrodków Wychowawczych i Socjoterapii** był zadowolający, jednakże z uwagi na ciągle dewastacje sprzętu, wyposażenia i niszczenie pomieszczeń przez wychowanków, konieczne było częste ich odnawianie.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze wsparcia dziennego

Na koniec 2014 r. pod nadzorem znajdowało się **107** placówek tego typu (w 2013 r – **111**). W większości były to świetlice środowiskowe, a także ogniska wychowawcze, ośrodki dydaktyczno-rehabilitacyjne dla dzieci niepełnosprawnych, ośrodki adaptacyjne.

Stan sanitarno-techniczny generalnie nie budził zastrzeżeń. Poprawę stanu sanitarno-technicznego uzyskano m.in. w **2** świetlicach środowiskowych w Radomsku i w **1** w Łodzi.

W 2014 r. powstały nowe placówki wsparcia dziennego np.: **3** w pow. łaskim, natomiast zlikwidowano m.in.: **1** świetlicę środowiskową w Radomsku, **2** świetlice w pow. sieradzkim, a **3** w pow. zduńskowolskim zawiesiło działalność.

Placówki wychowania pozaszkolnego

W 2014 r. pod nadzorem znajdowało się **67** placówek (w 2013 r. - **64**), w większości to: domy kultury i pałace młodzieży, ogniska pracy pozaszkolnej, warsztaty terapii zajęciowej i inne. Oprócz prowadzonych stałych form pracy z dziećmi i młodzieżą, działalność kulturalna była rozszerzona o imprezy okolicznościowe, artystyczne oraz rekreacyjno-sportowe.

Stan sanitarno – techniczny w większości placówek był prawidłowy.

Placówki wycieczek letniego i zimowego

Wycieczki letnie i zimowe zorganizowano prawidłowo, placówki zapewniły właściwe warunki sanitarno-higieniczne uczestnikom wycieczki.

W 2014 roku na terenie woj. łódzkiego zostało zgłoszonych **663** turnusy wycieczki (**495** letnich, **168** zimowych), w których łącznie wycieczki odbyło **27 922** dzieci i młodzieży.

Podczas ferii zimowych wypoczynek organizowano głównie w miejscu zamieszkania (w świetlicach szkolnych i środowiskowych, domach kultury, salach sportowych itp.), będących pod stałym bieżącym nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W trakcie wakacji letnich połowę form wypoczynku na terenie woj. łódzkiego stanowiły turnusy wyjazdowe, które organizowane były w postaci m.in.: kolonii, obozów pod namiotami i innych obozów. Ich stan sanitarny za wyjątkiem kilku przypadków, w których podjęto działania, nie budził zastrzeżeń.

PODSUMOWANIE

W placówkach oświatowo - wychowawczych systematycznie prowadzone są prace remontowe zmierzające do poprawy stanu sanitarno - higienicznego. Niemniej jednak, z uwagi na ograniczone środki finansowe są one wciąż niedostateczne, w stosunku do potrzeb, w związku z czym wiele szkół i przedszkoli (zwłaszcza łódzkich) znajduje się nadal w bardzo złym stanie technicznym.

Warunki do utrzymania higieny osobistej są dobre - wszystkie szkoły zapewniają uczniom dostęp do ciepłej, bieżącej wody w każdym pomieszczeniu sanitarno-higienicznym przynajmniej przy 1 umywalce, w większości sanitariatów jest stały dostęp do mydła, papieru toaletowego, a w przypadkach ich nie zapewnienia wydawane są stosowne zalecenia pokontrolne.

Pomimo zwiększającej się liczby nowopowstałych obiektów sportowych w dalszym ciągu brak jest dostatecznej bazy do prowadzenia zajęć w-f, głównie dotyczy to szkół podstawowych zlokalizowanych na terenach wiejskich.

Przygotowała:

*Aleksandra Bilka
Kierownik Oddziału
Promocji Zdrowia, Biostatystyki
i Higieny Dzieci i Młodzieży WSSE*

NADZÓR NAD ŚRODKAMI ZASTĘPCZYMI

Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni z ośmiu powiatów woj. łódzkiego w 2014 r. w ramach ustawowo powierzonych zadań w zakresie przeciwdziałania wprowadzaniu do obrotu lub wytwarzaniu środków zastępczych prowadzili przy współudziale Policji działania kontrolne w **12 sklepach**, w których **5 spółek zarejestrowanych w KRS w Pabianicach i jedna w KRS w Krakowie** wprowadzało do obrotu środki zastępcze. Natomiast wobec osób fizycznych wprowadzających je do obrotu (**14 osób**) prowadzili postępowania administracyjne.

Przeprowadzono łącznie **42 kontrole**, w trakcie, których pobrano do badań **56 próbek** w celu identyfikacji zawartych w nich substancji. Przeprowadzone badania laboratoryjne potwierdziły obecność w produktach substancji psychoaktywnych. Zabezpieczono łącznie **5917 opakowań** wyrobów w miejscu kontroli lub je odebrano.

Konsekwencją przeprowadzonych przez PIS działań administracyjnych mających na celu ograniczenie sprzedaży środków zastępczych, które stwarzały zagrożenie zdrowia lub życia ludzi było wydanie **118 decyzji administracyjnych dotyczących**:

- wstrzymania wprowadzania do obrotu i wycofania ich z obrotu do czasu przeprowadzenia oceny i badań ich bezpieczeństwa
- zaprzestania prowadzenia działalności w pomieszczeniach lub obiektach służących wytwarzaniu lub wprowadzaniu do obrotu na czas niezbędny do usunięcia zagrożenia
- wycofania produktów z obrotu oraz ich zniszczenia na koszt Strony
- nałożenia kar pieniężnych za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych.

Koszty poniesione przez PIS za badania i ocenę bezpieczeństwa zatrzymanych w czasie kontroli produktów nie zostały wyegzekwowane i wynoszą ponad **21.000 zł**. Aktualnie prowadzone są postępowania egzekucyjne.

Łączna kwota nałożonych przez PIS kar pieniężnych za wprowadzanie do obrotu środków zastępczych wyniosła **4.210.000 zł**.

PWIS w Łodzi w toku prowadzonych **56** postępowań odwoławczych związanych ze złożonymi na w/w decyzje odwołaniami w **24** przypadkach nie uznał zarzutów strony i utrzymał w mocy decyzje PPIS, w **16** uznał zarzuty strony za zasadne, uchylił decyzje PPIS i przekazał je do ponownego rozpatrzenia (pozostałe decyzje w trakcie rozpatrywania). Rozpatrzono również **9** zażaleń na postanowienia wydane przez PPIS województwa łódzkiego dotyczące odmowy uwzględnienia sprzeciwu. Stwierdzono niedopuszczalność zażaleń na postanowienia PPIS województwa łódzkiego. Ponadto PWIS w Łodzi w toku prowadzonych postępowań administracyjnych wydał postanowienia: o odmowie przywrócenia terminu do wniesienia odwołania, włączeniu ekspertyzy do materiału dowodowego i przywróceniu terminu do wniesienia odwołania.

Na wydane przez PWIS w Łodzi decyzje w II instancji przedsiębiorcy złożyli **22** skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi. W uzasadnieniu odpowiedzi na wniesione przez stronę skargi, PWIS odniósł się do zarzutów strony i podtrzymał swoje stanowisko.

Po rozpatrzeniu spraw WSA w Łodzi w **7** przypadkach oddalił skargę strony, w dwóch odrzucił skargę z powodu braków formalnych, oraz zgodnie z wnioskiem strony zawiesił postępowanie sądowo-administracyjne. Pozostałe skargi nie zostały rozstrzygnięte przez WSA.

Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Łodzi mając na względzie poziom i efektywność działań prowadzonych w obszarze nadzoru nad środkami zastępczymi kontynuował szkolenia i narady z inspektorami, radcami prawnymi i pracownikami zajmującymi się zagadnieniami środków zastępczych oraz współpracował z Policją, Urzędem Kontroli Skarbowej i Kliniką Ostrych Zatruc w zakresie prowadzonych działań.

Kontynuowane były przez PPIS województwa łódzkiego działania edukacyjne i informacyjne mające na celu przedstawienie zagrożeń wynikających z używania środków zastępczych przez młodzież w wieku szkolnym.

Na uwagę zasługuje Kampania Edukacyjna PWIS w Łodzi „Dopalaczom mówimy Stop – wybieramy zdrowie” realizowana pod patronatem Wojewody Łódzkiego, adresowana do uczniów szkół gimnazjalnych, ich rodziców i opiekunów a także nauczycieli i pedagogów szkolnych. W ramach powyższych działań organizowane były spotkania i prelekcje, kolportaż ulotek i materiałów informacyjnych wśród młodzieży w wieku szkolnym, organizowanie konkursów z nagrodami oraz poprzez prezentacje filmów szkoleniowych dla pedagogów i nauczycieli.

O skuteczności powyższych działań świadczy spadek liczby podejrzeń zatrucić środkami zastępczymi (dopalaczami) w grupie wiekowej 13-15 lat.

Działania edukacyjne i informacyjne koordynowane one były przez Oddział Promocji Zdrowia, Biostatystyki i Higieny Dzieci i Młodzieży WSSE w Łodzi.

Przygotowała:

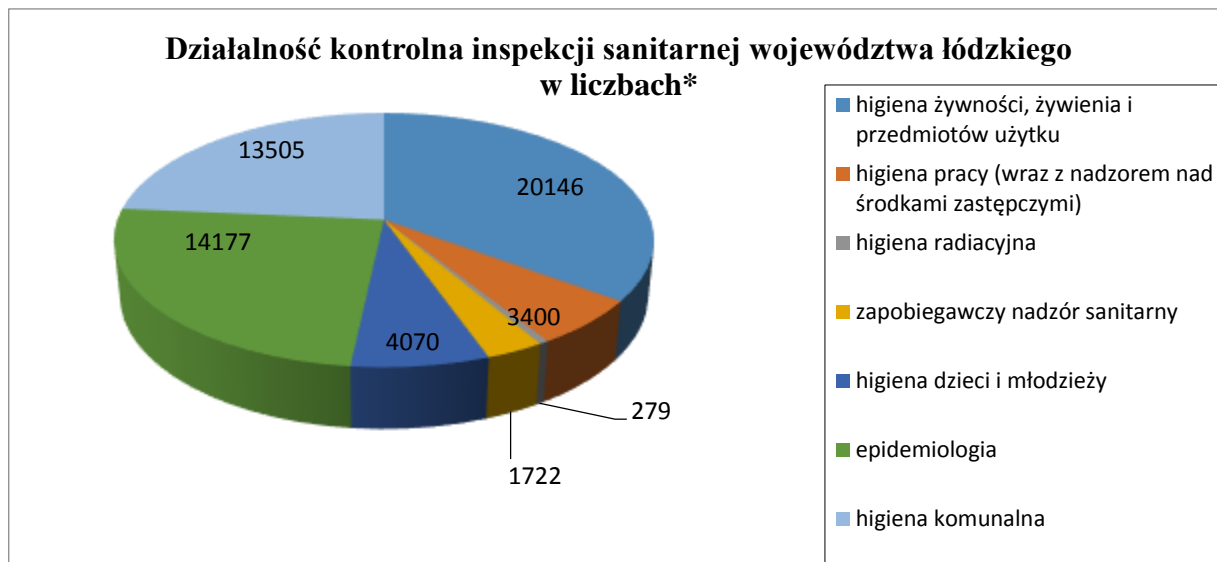
Barbara Piórkowska

Kierownik Zespołu ds. nadzoru nad "środkami zastępczymi"

PODSUMOWANIE

DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEJ INSPEKЦИИ SANITARNEJ WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO W LICZBACH W ROKU 2014

W 2014 r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, w ramach sprawowanego nadzoru, dokonali w obiektach zlokalizowanych na terenie województwa łódzkiego **58402** kontrole sanitarne i wizytacje, w tym poszczególne komórki organizacyjne przeprowadziły:

* wykres nie uwzględnia liczby wizytacji wykonanych w ramach Oświaty Zdrowotnej i Promocji Zdrowia

Pracownicy pionu oświaty zdrowotnej Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa łódzkiego przeprowadzili **1088** wizytacje w placówkach realizujących programy prozdrowotne.

W związku ze sprawowanym nadzorem wydano **11533** decyzje administracyjne (**PPIS - 10805, PWIS - 729**) oraz **5600** decyzji płatniczych (**PPIS - 5495, PWIS - 105**).

W postępowaniu represyjnym stosowano karanie mandatowe. Ukarano mandatami **1183** osoby na kwotę **268300 zł**. Nałożono **131** kar pieniężnych na kwotę **4369890 zł**.

W ramach postępowania egzekucyjnego w administracji wydano **141** tytułów wykonawczych celem przymuszenia do wykonania obowiązku.

Tabela poniżej ilustruje działalność w tym zakresie, w poszczególnych zagadnieniach:

Lp.	Zagadnienia	Decyzje				Postanowienia	Tytuły wykonawcze	Nałożone mandaty
		Merytoryczne		Płatnicze				
		PPIS	PWIS	PPIS	PWIS			
1.	epidemiologia	922	49	489	6	21	104	22
2.	higiena żywności, żywienia i przedmiotów użytku	6390	12	2960	23	75	11	1075
3.	higiena komunalna	2447	35	276	37	372	2	76
4.	higiena pracy	489	2	254	0	55	6	3
5.	higiena dzieci i młodzieży	246	60	123	39	40	18	7
6.	ochrona radiacyjna	0	357	0	0	0	0	0
7.	zapobiegawczy nadzór sanitarny	200	213	1384	0	84	0	0
8.	nadzór nad środkami zastępczymi	111	0	9	0	68	0	0
	OGÓLEM:	11533		5600		715	141	1183